

**Міністерство освіти і науки України
Західноукраїнський національний університет
Навчально-науковий інститут новітніх освітніх технологій
Кафедра міжнародної економіки**

ДЕГТЯРОВА МАРИНА ВАСИЛІВНА

Дезінтеграційні процеси в світовій економіці

спеціальність: 051 – Економіка

освітньо-професійна програма – Міжнародна економіка

Кваліфікаційна робота

Виконав студент
групи ЕМЕм - 21
Дегтярова Марина

Науковий керівник:
д.е.н., професор
Зварич Ірина

Випускню кваліфікаційну роботу
допущено до захисту
«__» _____ 20__р.
Завідувач кафедри
_____ **І.Я. Зварич**

ТЕРНОПІЛЬ – 2023

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЗАЦІЯ ДЕЗІНТЕГРАЦІЇ В ГЛОБАЛЬНОМУ ЕКОНОМІЧНОМУ ПРОСТОРІ.	6
1.1. Ретроспектива становлення дезінтеграції в умовах новітніх глобалізаційних викликів.....	6
1.2. Інтеграція, дезінтеграція та міжнародна система в контексті європейській інтеграції.....	19
1.3. Перспективи стабільного відновлення світової економіки в умовах дезінтеграції.	26
Висновки до розділу 1	31
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ДЕЗІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В ГЛОБАЛЬНОМУ ЕКОНОМІЧНОМУ ПРОСТОРІ	34
2.1. Вплив пандемії коронавірусу на світову економіку як передумова глобальної дезінтеграції.....	34
2.2. Оцінка глобальної економічної фрагментації та дезінтеграції.....	44
2.3. Альтернативні сценарії розвитку глобальної економіки в дезінтеграційних умовах.....	52
Висновки до розділу 2.....	61
РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВНІСТЬ ГЛОБАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ В УМОВАХ СВІТОВОЇ ДЕЗІНТЕГРАЦІЇ.....	63
3.1. Прогнози дезінтеграції глобальної економіки.....	63
3.2. Основні перспективи глобальної економіки на 2024 рік в умовах фрагментаційних процесів.....	77
Висновки до розділу 3.....	81
ВИСНОВКИ.....	82
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	86

ВСТУП

Актуальність дослідження. Світова економіка продовжує оговтуватися після пандемії, російського вторгнення в Україну та кризи вартості життя. Оглядаючись назад, стійкість була надзвичайною. Незважаючи на зруйновані війною енергетичні та продовольчі ринки та безпрецедентне посилення монетарної політики для боротьби з високою протягом десятиліть інфляцією, економічна активність уповільнилася, але не зупинилася. Незважаючи на це, зростання залишається повільним і нерівномірним із розширенням розбіжностей.

Згідно з нашими останніми прогнозами, світове економічне зростання сповільниться з 3,5 відсотка у 2022 році до 3 відсотків цього року та 2,9 відсотка наступного року, що на 0,1 відсоткового пункту на 2024 рік знизиться порівняно з липнем. Це залишається значно нижче середнього історичного показника.

Загальна інфляція продовжує сповільнюватися з 9,2 відсотка у 2022 році в річному обчисленні до 5,9 відсотка цього року та 4,8 відсотка у 2024 році. Прогнозується, що базова інфляція, яка не включає ціни на продукти харчування та енергоносії, також знизиться, хоча й більш поступово, до 4,5 відсотка наступного року. Більшість країн навряд чи повернуть інфляцію до цілі до 2025 року.

Аналіз досліджень і публікацій. Дослідження загальних закономірностей розвитку процесів глобалізації, її сутності та складових, зокрема глобальної інтеграції, інтернаціоналізації, знайшли відображення у працях багатьох авторів. Зокрема, серед зарубіжних авторів проблеми глобалізації досліджували Ф. Агійон та Дж. Уільямсон, Дж. Сорос, Р. Кірт, Б. Баді, Ф. Бродель, О. Дольфюс, Дж. Нейсбітт, Д. Пізано, М. Алес. Цю проблематику розробляли відомі українські вчені: О. Білорус, Ю. Пахомов, Д. Лук'яненко, Ю. Мацейко та інші. Новий характер процесів глобалізації та глобального розвитку аналізується також у працях Д. Белла, М. Хардта, А. Негрі, М. Кастельса, З. Баумана, Ф. Фукуями, М. Чешкова.

Таким чином, **об'єктом** дослідження є проблеми та виклики дезінтеграції в глобальному економічному просторі.

Предмет – вироблення перспективних напрямів у розвитку глобальної економіки в умовах світової дезінтеграції.

Метою дослідження є аналіз проблеми дезінтеграції в глобальному економічному просторі.

Для розкриття поставленої мети, автор ставить перед собою наступні завдання:

- виділити ключові теоретичні підходи теоретизації дезінтеграції в глобальному економічному просторі;
- проаналізувати проблеми впливу пандемії коронавірусу на світову економіку як передумова глобальної дезінтеграції;
- окреслити ціну глобальної економічної фрагментації та дезінтеграції;
- проаналізувати ціну глобальної економічної фрагментації та дезінтеграції;
- проаналізувати прогнози дезінтеграції глобальної економіки;
- дослідити основні перспективи глобальної економіки на 2024 рік в умовах фрагментаційних процесів.

Наукова новизна. Проаналізовано особливості дезінтеграції в глобальному економічному просторі.

Методи дослідження. Теоретичною і методологічною основою дослідження виступають фундаментальні положення сучасної економічної теорії, наукові праці вітчизняних та зарубіжних учених. При вирішенні поставлених завдань було використано загальнонаукові й спеціальні методи наукового дослідження: формальної і діалектичної логіки, комплексного, системного, структурно-функціонального аналізу, діалектичний, історичний і логічний методи, узагальнення, статистичні, економіко-математичні.

Інформаційною базою дослідження є матеріали вітчизняних і зарубіжних дослідників, які аналізують проблематику забруднення навколишнього середовища та глобальні моделі екорозвитку. Нормативно-правові акти Верховної Ради України, підзаконні нормативно-правові акти Кабінету

Міністрів України, Президента України, Міністерства праці й соціальної політики, Національного Банку України, доповіді Уповноваженого Верховної Ради з прав людини, матеріали Державного комітету статистики України. Серед інформаційних джерел дисертації також матеріали Міжнародної організації міграції (МОМ), Міжнародної організації праці (МОП), Світового Банку, Міжнародного Валютного Фонду (МВФ), Організації економічного співробітництва і розвитку (ОЕСР), Ради Європи, Європейського Союзу (ЄС) та ін.

Практичне значення. Практичне значення результатів полягає в узагальненні теоретичних положень, авторському підході до аналізу проблем та перспектив розвитку дезінтеграції в глобальному економічному просторі.

Структура та обсяг роботи.

Магістерська робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, додатків та списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи становить 91 сторінок. У тексті розміщено 13 рисунків та 1 таблиця. Список використаних джерел налічує 57 найменувань.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЗАЦІЯ ДЕЗІНТЕГРАЦІЇ В ГЛОБАЛЬНОМУ ЕКОНОМІЧНОМУ ПРОСТОРІ.

1.1. Ретроспектива становлення дезінтеграції в умовах новітніх глобалізаційних викликів.

Ми переживаємо бурхливі часи, у світі, який став багатшим, але водночас і крихкішим. Війна росії в Україні з боєм продемонструвала, що ми не можемо сприймати мир як належне. Смертельна пандемія та кліматичні катаклізми нагадують нам, наскільки крихким є життя проти сили природи. Великі технологічні перетворення, такі як штучний інтелект, обіцяють майбутнє зростання, але також несуть значні ризики.

Співпраця між націями має вирішальне значення в більш невизначеному та схильному до шоків світі. Навпаки, світ є свідком зростання фрагментації та дезінтеграції: процесу, який починається зі збільшення бар'єрів для торгівлі та інвестицій і, у своїй крайній формі, закінчується розпадом країн на конкуруючі економічні блоки – результат, який ризикує скасувати трансформаційні досягнення, які глобальна економічна інтеграція породила.

Низка потужних сил спричиняє фрагментацію. З поглибленням геополітичної напруженості питання національної безпеки стають серйозними для політиків і компаній, що, як правило, змушує їх побоюватися обміну технологіями або інтеграції ланцюгів постачання. Тим часом, хоча глобальна економічна інтеграція, яка відбулася за останні три десятиліття, допомогла мільярдам людей стати багатшими, здоровішими та продуктивнішими, вона також призвела до втрати робочих місць у деяких секторах і сприяла зростанню нерівності. Це, у свою чергу, розпалювало соціальну напругу, створюючи благодатний ґрунт для протекціонізму та посилюючи тиск з метою перенесення виробництва додому.

Фрагментація коштує дорого навіть у звичайний час і робить майже неможливим впоратися з величезними глобальними проблемами, з якими зараз

стикається світ: війни, зміни клімату, пандемії. Але політики всюди вживають заходів, які призводять до подальшої фрагментації. Хоча деякі з цих заходів можна виправдати необхідністю забезпечення стійкості ланцюгів постачання, інші заходи керуються скоріше особистими інтересами та протекціонізмом, що в довгостроковій перспективі поставить світову економіку в ненадійне становище.

Витрати фрагментації та дезінтеграції не можуть бути більш очевидними: оскільки торгівля падає, а бар'єри зростають, глобальне зростання сильно постраждає. Згідно з останніми прогнозами Міжнародного валютного фонду, річне зростання світового ВВП у 2028 році становитиме лише три відсотки — це найнижчий прогноз МВФ на п'ять років вперед за останні три десятиліття, що означає проблеми зі скороченням бідності та створенням робочих місць серед населення, яке зростає. молодь у країнах, що розвиваються. Фрагментація ризикує погіршити і без того слабку економічну картину. Оскільки зростання падає, можливості зникають і напруга зростає, світ, уже розділений геополітичним суперництвом, може ще більше розколотися на конкуруючі економічні блоки.

Політики скрізь визнають, що протекціонізм і відокремлення мають свою ціну. І взаємодія на високому рівні між двома найбільшими економіками світу, Сполученими Штатами та Китаєм, спрямована на зменшення ризиків подальшого розпаду. Але загалом кажучи, коли справа доходить до спроб повернути хвилю фрагментації, існує тривожна відсутність терміновості. Ще одна пандемія знову може підштовхнути світ до глобальної економічної кризи. Військовий конфлікт, в Україні чи деінде, може знову загострити продовольчу безпеку, порушити енергетичні та товарні ринки, а також розірвати ланцюги поставок. Ще одна сильна посуха чи повінь можуть перетворити ще мільйони людей на кліматичних біженців. Тим не менш, незважаючи на загальне визнання цих ризиків, уряди та приватний сектор не змогли або не захотіли діяти.

Більш схильний до потрясінь світ означає, що економікам доведеться стати набагато стійкішими — не лише окремо, а й колективно. Щоб досягти

цього, знадобиться зважений підхід до співпраці. Міжнародне співтовариство за підтримки таких інституцій, як МВФ, має систематично й прагматично працювати разом, досягаючи цілеспрямованого прогресу там, де є точки дотику, і підтримувати співпрацю в тих сферах, де бездіяльність була б руйнівною. Політики повинні зосередитися на питаннях, які мають найбільше значення не лише для багатства націй, але й для економічного добробуту звичайних людей. Вони повинні підтримувати узи довіри між країнами, де це можливо, щоб вони могли швидко активізувати співпрацю, коли настане наступне серйозне потрясіння. Це принесе користь як біднішим, так і багатшим економікам, підтримуючи глобальне зростання та зменшуючи ризик поширення нестабільності через кордони. Навіть для найбагатших і наймогутніших країн буде важко орієнтуватися у роздробленому світі, а співпраця стане не лише питанням солідарності, але й власних інтересів.

Дві світові війни у двадцятому столітті показали, що міжнародна співпраця має вирішальне значення для миру та процвітання та потребує міцної інституційної основи. Навіть коли Друга світова війна ще вирувала, союзники об'єдналися, щоб створити багатосторонню архітектуру, яка включатиме Організацію Об'єднаних Націй та Бреттон-Вудські установи — МВФ і Світовий банк — разом із попередницею Світової організації торгівлі. Кожній організації було доручено спеціальний мандат для вирішення проблем сьогодення, які вимагали колективних дій.

Зрештою послідував вибух торгівлі та інтеграції, який змінив світ, завершившись тим, що стало відомим як глобалізація. Інтеграція прискорилося в попередні історичні епохи, особливо на хвилі промислової революції. Але під час світових війн і міжвоєнного періоду вона різко відступила, а в першу повоєнну добу роздробленість холодної війни загрожувала перешкодити її відновленню. Однак архітектура міжнародної безпеки та фінансів, створена членами Альянсу, дозволила інтеграції відновитися. Відтоді ця архітектура адаптувалася до масштабних змін. Кількість країн у світі зросла з 99 у 1944 році до майже 200 сьогодні. За той самий період населення Землі зросло більш ніж

утричі, з приблизно 2,3 мільярда до приблизно 8,0 мільярда, а світовий ВВП зріс більш ніж у десять разів. У той же час розширення торгівлі у все більш інтегрованій глобальній економіці принесло значні переваги з точки зору зростання та скорочення бідності.

Ці досягнення зараз під загрозою. Після глобальної фінансової кризи 2008 року почався період «уповільнення», оскільки зростання стало нерівномірним, а країни почали встановлювати бар'єри для торгівлі. Зближення рівня життя всередині та між країнами зупинилося. І з початку пандемії країни з низьким рівнем доходу спостерігали падіння темпів зростання ВВП на душу населення, який впав більш ніж наполовину, із середнього 3,1 відсотка на рік за 15 років до пандемії до 1,4 відсотка з 2020 року. Зниження було набагато скромнішим у багатих країнах, де темпи зростання ВВП на душу населення впали з 1,2 відсотка за 15 років до пандемії до 1,0 відсотка з 2020 року. Зростання нерівності сприяє політичній нестабільності та підриває перспективи майбутнього зростання, особливо для вразливих економік і бідніших верств населення. Екзистенційна загроза зміни клімату посилює існуючу вразливість і створює нові потрясіння. У вразливих країнах закінчуються резерви, а зростаюча заборгованість ставить під загрозу економічну стійкість.

У більш крихкому світі країни (або блоки країн) можуть виникнути спокуса вузько визначити свої інтереси та відмовитися від співпраці. Але багатьом країнам не вистачає технологій, фінансових ресурсів і можливостей, щоб успішно протистояти економічним потрясінням самотійно, і їхня нездатність це зробити зашкодить добробуту не лише їхніх громадян, а й людей в інших країнах. А в менш безпечному світі з слабшими перспективами зростання ризик фрагментації лише зростає, потенційно створюючи порочну низхідну спіраль.

Якщо це станеться, витрати будуть непомірно високими. У довгостроковій перспективі фрагментація торгівлі, тобто посилення обмежень на торгівлю товарами та послугами між країнами, може скоротити світовий ВВП до семи відсотків, або 7,4 трильйона доларів у сьогоднішніх доларах, що

еквівалентно сукупному ВВП Франції та Німеччини. і більш ніж у три рази перевищує розмір усієї економіки Африки на південь від Сахари. Ось чому політики повинні переглянути своє новостворене ставлення до торговельних бар'єрів, які стрімко поширилися за останні роки: у 2019 році країни ввели менше 1000 обмежень у торгівлі; у 2022 році це число різко зросло майже до 3000 [2].

У міру поширення протекціонізму витрати на технологічне відокремлення — тобто обмеження потоку високотехнологічних товарів, послуг і знань між країнами — лише посилять нещастя, скоротивши ВВП деяких країн на 12 відсотків порівняно з минулим. довгий строк. Фрагментація також може призвести до серйозних збоїв на товарних ринках і створити продовольчу та енергетичну безпеку: наприклад, блокада Росією експорту української пшениці стала ключовим фактором раптового зростання світових цін на пшеницю на 37 відсотків навесні 2022 року. Це призвело до інфляції в ціни на інші продукти харчування та загострення продовольчої безпеки, особливо в країнах з низьким рівнем доходу Північної Африки, Близького Сходу та Південної Азії. Нарешті, фрагментація потоків капіталу, через яку інвестори та країни перенаправлятимуть інвестиції та фінансові операції до країн-однорумців, стане ще одним ударом для глобального зростання. Комбіновані втрати від усіх аспектів фрагментації може бути важко підрахувати кількісно, але очевидно, що всі вони вказують на нижчий ріст продуктивності та, у свою чергу, на нижчий рівень життя, більшу бідність та менші інвестиції в охорону здоров'я, освіту та інфраструктуру. Глобальна економічна стійкість і процвітання залежатимуть від виживання економічної інтеграції.

У світі з частішими та сильнішими потрясіннями країни мають знайти способи пом'якшити негативний вплив на свою економіку та населення. Це вимагатиме створення економічних буферів у сприятливі часи, які потім можна буде розгорнути у погані часи. Одним із таких буферів є міжнародні резерви країни, тобто авуари в іноземній валюті її центрального банку, які є доступним джерелом фінансування для країн, які постраждали від шоків. Загалом резерви

надзвичайно зросли за останні два десятиліття нарівні з розширенням світової економіки та у відповідь на фінансові кризи. Але ці запаси значною мірою зосереджені у відносно невеликій групі економічно сильніших розвинених країн і країн з ринковою економікою, що розвивається: лише десять країн мають дві третини світових запасів. Навпаки, запаси в більшості інших країн залишаються скромними, особливо в Африці на південь від Сахари, частинах Латинської Америки, державах-імпортерах нафти на Близькому Сході та малих острівних державах, на які, разом узяті, припадає менше одного відсотка світові запаси. Цей нерівномірний розподіл резервів означає, що багато країн залишаються дуже вразливими.

Звичайно, жодна країна не повинна покладатися лише на свої резерви. Розглянемо, як домогосподарство, яке не може накопичити достатньо грошей на всі можливі потрясіння, купує страховку для будинку, автомобіля та медичних послуг. Подібним чином країни перебувають у кращому становищі, якщо вони зможуть доповнити свої власні резерви доступом до різних міжнародних механізмів страхування, які спільно відомі як «глобальна мережа фінансової безпеки». У центрі мережі знаходиться МВФ, який об'єднує ресурси своїх членів і діє як кооперативний глобальний кредитор останньої інстанції. Мережа підтримується лініями валютного свопу, за допомогою яких центральні банки надають один одному підтримку ліквідності (зазвичай для зменшення ризиків фінансової стабільності), а також механізмами фінансування, які дозволяють країнам у певних регіонах об'єднувати ресурси, які можна використати, якщо настане криза.

Захист країн і їх населення від потрясінь сприяє стабільності за межами їхніх кордонів: такий захист є глобальним суспільним благом. Таким чином, глобальна мережа безпеки, яка об'єднує міжнародні ресурси для надання ліквідності окремим країнам, коли вони постраждають від лиха, відповідає інтересам окремих країн і всього світу. Криза COVID-19 є хорошим прикладом. Завдяки об'єднаним ресурсам МВФ країни-члени отримали вливання ліквідності з безпрецедентною швидкістю та масштабом, допомагаючи їм фінансувати це

основний імпорт, такий як ліки, продукти харчування та енергоносії. З моменту пандемії МВФ схвалив нове фінансування понад 300 мільярдів доларів для 96 країн, що є найширшою підтримкою за такий короткий період. З них понад 140 мільярдів доларів було надано після вторгнення Росії в Україну, щоб допомогти членам фонду подолати фінансовий тиск, у тому числі внаслідок війни.

Незважаючи на те, що глобальна мережа фінансової безпеки допомогла впоратися з наслідками COVID і вторгнення Росії, її, безсумнівно, знову випробує наступний великий шок. Оскільки резерви розподілені нерівномірно, існує нагальна потреба розширити світові об'єднані ресурси, щоб застрахувати вразливі країни від серйозних потрясінь. Кредитний потенціал МВФ у розмірі майже 1 трильйона доларів зараз становить лише невелику частину загальної системи безпеки. Хоча самострахування через міжнародні резерви різко зросло для деяких країн, об'єднані ресурси, зосереджені на МВФ, зросли набагато менше, ніж самострахування, і помітно скоротилися відносно заходів глобальної фінансової інтеграції. Ось чому міжнародне співтовариство має посилити глобальну фінансову систему безпеки, в тому числі шляхом розширення доступності об'єднаних ресурсів у МВФ.

Навіть якщо глобальна мережа фінансової безпеки буде зміцнена, деякі країни можуть вичерпати свої буфери перед обличчям глобальних економічних потрясінь і з часом накопичити економічні дисбаланси, зокрема, більший фіскальний дефіцит і зростаючий рівень боргу. Хоча заборгованість зростає скрізь, проблема є особливо гострою для багатьох уразливих країн із ринками, що розвиваються, та країн із низьким рівнем доходу внаслідок недавніх економічних потрясінь, підвищення процентних ставок і, у деяких випадках, політичних помилок з боку урядів. До кінця 2022 року середній рівень боргу в країнах з ринками, що розвиваються, досяг 58 відсотків ВВП, що є значним зростанням порівняно з десятиліттям раніше, коли цей показник становив 42 відсотки. За цей період середній рівень боргу в країнах з низьким рівнем доходу зріс ще різкіше – з 38 відсотків ВВП до 60 відсотків. Близько чверті облігацій країн, що розвиваються, зараз торгуються зі спредами, що вказують на кризу. І

через 25 років після запуску широкомасштабної міжнародної ініціативи зі списання боргу для бідних країн близько 15 відсотків країн з низьким рівнем доходу вважаються такими, що перебувають у борговій скруті, а ще 40 відсотків ризикують опинитися в такій ситуації.

Ціни повномасштабної боргової кризи найбільш гостро відчують жителі країн-боржників. Згідно з одним аналізом Світового банку, у середньому рівень бідності зростає на 30 відсотків після того, як країна не виконує свої зовнішні зобов'язання, і залишається високим протягом десятиліття, протягом якого рівень дитячої смертності зростає в середньому на 13 відсотків, а очікувана тривалість життя дітей скорочується. Інші країни також постраждали. Заощаджувачі втрачають свої статки. Доступ позичальників до кредитів може стати більш обмеженим.

Щоб забезпечити прийнятність боргу у світі, де частішають кліматичні та медичні катаклізми, окремі країни та міжнародні організації повинні зробити все можливе, щоб запобігти нестійкому накопиченню боргу, а якщо це не вдасться, підтримати впорядковану реструктуризацію боргу, якщо це стає необхідним. Якщо боргові кризи помножаться, здобутки країн з низьким рівнем доходу за останні десятиліття можуть швидко зникнути. Щоб цього не сталося, міжнародні інституції можуть допомогти країнам зосередитися на економічних реформах, які сприятимуть зростанню, підвищать ефективність бюджетних витрат, посилять збір податків і посилять управління боргом.

Зменшення вартості боргових криз означає їх швидке вирішення. Зробити це нелегко. За останні кілька десятиліть ландшафт кредиторів суттєво змінився: на сцену вийшли нові офіційні кредитори, такі як Китай, Індія та Саудівська Аравія, а різноманітність приватних кредиторів різко розширилася. Швидкі та скоординовані дії кредиторів вимагають взаємної довіри та розуміння, але збільшення кількості та типу кредиторів ускладнило це, особливо тому, що деякі ключові кредитори розділені за геополітичними ознаками [3-5].

Розглянемо приклад Замбії, другого за величиною виробника міді в Африці. Протягом останнього десятиліття вона збільшила витрати на державні

інвестиції, фінансовані за рахунок боргу, але економічного зростання не відбулося, і в країні вичерпалися ресурси для погашення боргу, у 2020 році вона оголосила дефолт. Її офіційним кредиторам знадобився майже рік, щоб погодитися угоду про реструктуризацію позик на мільярди доларів. Ця віха вимагала від переважно високодохідної групи кредиторів, відомої як Паризький клуб, щоб співпрацювати з новими країнами-кредиторами. Але робота буде повністю завершена лише тоді, коли приватні кредитори також виступлять і погодяться на подібну угоду із Замбією — робота, яка вже триває.

Хоча досягнення угоди щодо Замбії потребувало часу, офіційні кредитори навчилися працювати разом, у цьому випадку відповідно до Загальних рамок, створених G-20. Технічні обговорення, що відбуваються під час нового круглого столу з питань глобального суверенного боргу, ініційованого в лютому 2023 року МВФ, Світовим банком і G-20 під головуванням Індії, також допомагають досягти глибшого спільного розуміння серед ширшого кола зацікавлених сторін, у тому числі приватний сектор і країни-боржники. Ця подія є багатообіцяючою для країн із великим боргом, таких як Шрі-Ланка та Гана, які все ще потребують, щоб міжнародне співтовариство рішуче дотримувалося зобов'язань щодо полегшення боргів.

Але кредитори та міжнародні фінансові установи повинні зробити більше. Боржники повинні отримати більш чітку дорожню карту того, чого вони можуть очікувати від кредиторів щодо термінів прийняття ключових рішень. Кредитори також повинні знайти способи швидше подолати перешкоди для досягнення консенсусу. Наприклад, ранній обмін інформацією може допомогти кредиторам і боржникам вирішувати боргові кризи більш спільною манерою за допомогою таких установ, як МВФ. І якщо приватні кредитори продемонструють, що вони можуть зробити свій внесок і забезпечити списання боргів на умовах, порівнянних з умовами, запропонованими офіційними кредиторами, це заспокоїть офіційних кредиторів і дасть їм конфіденційність.

Нарешті, МВФ не може бути по-справжньому ефективним у сучасному роздробленому світі, якщо він не продовжуватиме поглиблювати свої зв'язки з

іншими міжнародними організаціями, включаючи Світовий банк, інші багатосторонні банки розвитку, такі як Африканський банк розвитку, і такі установи, як Банк міжнародних розрахунків і Світова організація торгівлі. Усі ці міжнародні фінансові інституції повинні об'єднати зусилля для сприяння міжнародному співробітництву щодо найгостріших викликів, що постають перед світом.

У 1944 році 44 чоловіки (і жодна жінка), які підписали Бреттон-Вудську угоду, сиділи за одним столом у скромній кімнаті. Невелика кількість гравців була перевагою, як і той факт, що більшість представлених країн були союзниками, які разом воювали у Другій світовій війні. Сьогодні знайти консенсус між 190 членами набагато важче, особливо тому, що довіра між різними групами країн розмивається, а віра в здатність прагнути до загального блага знаходиться на найнижчому рівні. Проте люди в усьому світі заслуговують на шанс досягти миру, процвітання та життя на придатній для життя планеті.

Протягом майже 80 років світ реагував на серйозні економічні виклики за допомогою системи правил, спільних принципів та інституцій, у тому числі тих, що ґрунтуються на Бреттон-Вудській системі. Зараз, коли світ увійшов у нову еру дедалі більшої фрагментації, міжнародні інституції ще важливіші для об'єднання країн і вирішення великих глобальних викликів сьогодення. Але без посилення підтримки з боку країн з вищим рівнем доходу та відновлення зобов'язань щодо співпраці МВФ та інші міжнародні інституції матимуть труднощі.

Період швидкої глобалізації та інтеграції завершився, а сили протекціонізму зростають. Можливо, єдине, що є впевненим у цій крихкій, фрагментованій новій глобальній економіці, це те, що вона зіткнеться з потрясіннями. МВФ, інші міжнародні організації, кредитори та позичальники повинні адаптуватися та підготуватися. Це буде непроста поїздка; міжнародній фінансовій системі потрібно напружитися.

Але коли невизначеність така висока, ми парадоксально отримуємо більше від оцінки глобальної економіки на більш віддаленому горизонті. Немає

сумніву, що ми переживаємо глибокі структурні зміни і не повертаємось до якогось статус-кво анте. Звісно, те, що ми отримуємо в підсумку, ще більш невизначене, ніж короткострокові прогнози. Але хоча це щонайбільше кваліфіковані кількісні припущення, у довгостроковій перспективі ми можемо спробувати визначити закономірності в силах змін, що може бути більш інформативним, ніж короткострокове прогнозування.

Я хотів би зосередитися на трьох головних характеристиках напрямку економічних змін. Перший — це фрагментація — встановлення нових економічних бар'єрів між країнами та припинення глобалізаційного імпульсу, який визначав світову економіку протягом майже 40 років. По-друге, це підвищена волатильність — чи то через посилення кліматичних явищ, більш часті та досі непередбачувані геополітичні потрясіння або вбудовану нестабільність на фінансових ринках, яку ми виявляємо, коли відсоткові ставки ростуть.

Третя характеристика — це скоріше всеохоплююча категорія: я вважаю це зростанням пропозиції. Зростаюча нестабільність і потрясіння, з якими ми стикаємося, все частіше впливають на пропозицію та структурний устрій економіки. Пропозиція також є основним місцем повернення державної активності в управління економікою. Починаючи здебільшого зосереджуватися на управлінні попитом (через незалежні центральні банки) і перерозподілі плодів зростання (через податкову політику та політику пільг), уряди тепер взяли на себе відповідальність за формування структури економіки та напрямок зростання. Ця нова активність стосується величезних сфер політики, починаючи від геополітичної стійкості (створення внутрішніх ланцюжків постачання мікрочіпів), декарбонізації енергетичної системи та управління цифровим переходом нашого життя та засобів до існування.

Якщо це три розумні заголовки, навколо яких можна організувати наше мислення про те, що відбувається, очевидно, якими можуть бути потенційні економічні ризики. Потенційна ціна фрагментації полягає в дублюванні — ціні на встановлення та підтримання багатьох «ближніх» ланцюжків створення

вартості, тоді як єдиний глобальний ланцюжок додається. Підвищена волатильність полягає в вищих витратах на страхування, у широкому економічному розумінні ресурсів, які потрібно відволікати від альтернативного використання, щоб захиститися від або пом'якшити збитки, які тепер можуть виникати частіше. А потенційна ціна домінування на стороні постачання полягає в неефективності: ризик того, що уряди стають більш залученими до управління порушеннями на стороні постачання та структурними змінами, вони матимуть більше можливостей для вибору поганої політики.

Однак ці ризики є концептуальними. На практиці набагато важче знати, як все буде відбуватися насправді. Візьмемо фрагментацію. Як я вже стверджував раніше, ми швидше за все побачимо не «деглобалізацію», а посилення «регіональної глобалізації», тобто більшу та глибшу інтеграцію всередині економічних блоків, навіть якщо зв'язки між блоками можуть послабитися [4-6].

Те, що це буде дорого коштувати, зазвичай сприймається як символ віри. Але це насправді залежить від оптимального масштабу ланцюжка поставок. Можливо, світ може ефективно вмістити лише одного виробника найсучасніших мікрочіпів. (Або, можливо, ця цифра нульова, враховуючи те, що жодна така фабрика ніколи не була створена без достатньої громадської підтримки.) Якщо так, то репатріація постачання справді має економічні витрати. Але здається малоймовірним, що це стосується більшості секторів, наприклад, електромобілів. Враховуючи розмір типового автомобільного заводу, важко зрозуміти, яку економію можна отримати від виробництва, скажімо, 50 мільйонів автомобілів на рік у Китаї, що ще не досягнуто максимуму, коли кожна з Північної Америки, Європи та Китаю виробляє 10 мільйонів. 20мн кожна.

Таким чином, оцінки того, що фрагментація призведе до особливо високих витрат — як, наприклад, моделювання МВФ про те, що дезінтеграція торгівлі може коштувати 7 відсотків світового валового внутрішнього продукту — мають покладатися на амбітні припущення щодо того, наскільки великий достатньо великий, щоб вичерпати ефект масштабу. Але це глибоко

невизначено. Цілком правдоподібно, що більш інтенсивна регіоналізація є менш ефективною, ніж «повна» глобалізація, але також правдоподібно, що це не обов'язково.

Звичайно, торгівля також може бути рушійною силою різної забезпеченості ресурсами в різних країнах, але більша частина сучасної торгівлі є питанням найефективнішого використання технологій, використання яких стає дешевшим, ніж більший ринок. І в міру повної глобалізації була дешевою робочою силою в бідних країнах, зауважте, що це слугувало заміною для г автоматизації та іншої технологічної модернізації — і, отже, є причиною повільного зростання продуктивності.

Нестабільність однозначно коштує дорожче — особливо реальна, фізична нестабільність, спричинена такими речами, як частіші екстремальні погодні явища чи військові дії. Більшу частку суспільних ресурсів доведеться виділяти на фізичні інвестиції, які захищають від потрясінь (згадайте, захист від повеней, запаси продовольства та медикаментів), і необхідно розширити як фінансове страхування, так і антициклічну політику.

Зауважте, однак, що фрагментація може зменшити нестабільність. Якщо є три регіональні ланцюжки поставок замість однієї глобальної, є альтернативи, коли одна ланка в одному ланцюзі ламається. Нове домінування на стороні пропозиції також може бути корисним. Посилення ролі держави не лише створює ризик неефективності, але й може сприяти більшій стабільності, передбачуваності та, отже, продуктивності. Політику можна розробити таким чином, щоб зменшити нестабільність і невизначеність для бізнесу, наприклад, зобов'язавшись довгостроково підтримувати ціни на викиди вуглецю (як це робить Норвегія) або достовірно пообіцявши створити ринок для певних товарів (як Закон США про зниження інфляції).

1.2. Інтеграція, дезінтеграція та міжнародна система в контексті європейській інтеграції.

У той час як теорій (європейської) регіональної інтеграції багато, теорії дезінтеграції є набагато рідшим явищем. Це може бути пов'язано з певною мірою телеологічним характером багатьох підходів до інтеграції, а також з тим фактом, що інтеграція зазвичай – і явно не лише в політичній науці – розглядається як бажана, тоді як дезінтеграція – це карколом, якого слід уникати. Це так зване нормативне упередження в інтеграційних дослідженнях. У зв'язку з дезінтеграцією та поясненням її динаміки найпоширеніші підходи до регіональної інтеграції не обов'язково є найкращим вибором. А в теорії міжнародних відносин один напрямок особливо підходить для концептуалізації та пояснення дезінтеграції: реалізм. З цієї причини розглядатимуться стимулюючі та привабливі фактори для європейської інтеграції з реалістичної позиції та визначено діючі сили та тиск, а також визначено ймовірні сценарії майбутнього Європи, додаючи таким чином відверто реалістичні аргументи до поточних дебатів.

Роблячи це, він приймає реалістичну перспективу, яка перш за все характеризується припущенням, що поведінка держав формується умовами їхнього середовища. Справді, реалісти не вірять в економічні здобутки, спільні цінності чи спільну ідентичність як фактори, які є достатньо сильними, щоб спонукати до регіональної інтеграції. Отже, це середовище – реалісти називають його міжнародною системою – є незалежною змінною, від якої залежить європейська інтеграція як залежна змінна. У нинішньому контексті можна уявити два підходи до цієї системи, її (історичної) структури та її наслідків, а отже, і пояснень європейської інтеграції: підхід «призупинена системна динаміка» (стверджуючи, що ЄС міг виникнути через холодну війну, яка призвела до «Призупинення» системних сил Сполучених Штатів, які зазвичай впливають на європейські держави) і підхід, який розглядає європейську інтеграцію як спробу досягти внутрішньоєвропейського балансу сил.

Терміни «підштовхувальний і притягуючий фактори» призначені тут як переклад «Zug- und Gegenkräfte». 1. Зрештою, не так «*sui generis*»: європейська інтеграція та теорії міжнародних відносин. Перше питання, яке виникає в цьому контексті, полягає в тому, чи застосовні до Європейського Союзу реалізм і теорії міжнародних відносин загалом. Дійсно, в аналізі європейської інтеграції аргумент *sui-generis* часто заважає погляду на Європейський Союз через окуляри теорії міжнародних відносин. Дехто може заперечити, що Європейський Союз — це явище, яке настільки відрізняється від будь-якого іншого явища в (міжнародній) політиці, що вимагає власного набору теорій або навіть власної академічної дисципліни. Таким чином, для прихильників цього підходу європейська інтеграція розглядається не як «випадок» чогось, а як річ, яку необхідно вивчати як таку. Вчені з міжнародних відносин (МВ) загалом схильні не погоджуватися з аргументом *sui-generis*. Міжнародні відносини як академічна дисципліна зацікавлені (якщо спрощувати речі) у випадках конфлікту та співпраці між акторами на міжнародній арені. І, як багато хто заперечить, Європейський Союз — це саме це: приклад (іноді, хоча ніколи насильницького) конфлікту та (надзвичайно тісної) співпраці між акторами на міжнародній арені. Те, як саме це формулюється та які слова застосовуються, залежить від того, який із різних напрямів теорії IR застосовано. Особливо з реалістичної точки зору, є мало підстав розглядати такі явища, як Європейський Союз, як аналітичні відмінності від «нормального». Середовище та властивий йому системний тиск, які формують поведінку держав, зрештою, залишаються незмінними. Таким чином, держави навряд чи можуть уникнути дилеми безпеки та боротьби за владу та вплив. Отже, регіональна інтеграція не призведе до остаточного зникнення цих тисків, оскільки сама природа політики між націями залишається незмінною. З цієї причини цілком можна стверджувати, що підхід, заснований на теорії міжнародних відносин, підходить для вивчення європейських інтеграцій.

У спробі ввести якийсь порядок у заплутаність, теорії міжнародних відносин зазвичай називають трьома ярликами: лібералізм, конструктивізм і

реалізм. Серед них лібералізм (який також називають ідеалізмом, особливо його критики) є найстарішим, за ним слідує реалізм, засновники та ранні прихильники якого протистояли своїм ідеалістичним (читай, з точки зору реалістів: наївним) колегам. Те, що суттєво відрізняє лібералів та інших від реалістів, так це їхній погляд на співпрацю та її ймовірність. Реалісти не перешкоджають співпраці, але частіше за все, вони вважають, що несприятливі обставини будуть на заваді. Реалісти більше за інших скептично ставляться до можливостей держав співпрацювати заради спільного блага. Там, де ліберали наголошували б на шансах, притаманних економічній взаємозалежності та великих вигодах для кожного, а конструктивісти робили ставку на спільну ідентичність, реалісти зосереджувалися на загрозах і конкуренції. Таким чином, Ліга Націй була ліберальною ідеєю, тоді як її провал можна розглядати як ілюстрацію основних елементів реалістичних прогнозів. Конструктивізм, нарешті, є найновішою школою, яка дистанціюється як від позитивістської онтології лібералізму, так і від реалізму, натомість наголошуючи на актуальності соціальної конструкції та формування ідентичності в міжнародній політиці.

Коли справа доходить до вивчення європейської інтеграції, «найфундаментальніша головоломка, яка постає перед тими, хто хоче зрозуміти», — це «пояснити, чому суверенні уряди [...] неодноразово вирішували координувати свою основну економічну політику та поступатися суверенними прерогативами в рамках міжнародної інституції» (Moravcsik 1998: Досить не дивно, що різні форми лібералізму відіграли набагато більшу роль у цих спробах пояснення, ніж реалізм. З їхнім наголосом на співпраці та її перевагах ліберальні підходи – від неофункціоналізму до наднаціоналізму та ліберального інституціоналізму чи міждержавності та багатьох інших напрямів – явно здаються природними

Дебати між двома напрямками цих шкіл, відповідно, а саме неоліберальним інституціоналізмом і неореалізмом, отримали назву «нео-неодебати» і відзначають цю дисципліну протягом більше десяти років.

Цей надзвичайно короткий опис теорій міжнародних відносин, очевидно, є надзвичайно широким підсумком, далеким від того, щоб віддати належне витонченості, досягнутій у всіх напрямках справедливості. Щоб отримати дуже стислий і зрозумілий вступ до різних напрямів теорії IR.

Ліберальна історія європейської інтеграції зосереджена на економічних вигодах і освіченому егоїзмі, що дозволяє державам співпрацювати заради спільних переваг. Єдиним зрівняльником лібералізму з точки зору успіху в цій конкретній галузі є конструктивізм.⁶ Конструктивісти менше стурбовані економічними факторами та вигодами, але стверджують, що після Другої світової війни – у світі, де «анархія – це те, що роблять з неї держави» – Європейські державні діячі дійшли розуміння того, що співпраця та інтеграція – це шлях вперед. Однак реалізм і, зокрема, теорії балансу сил, здається, широко відкидаються як більш-менш марні для пояснення європейської інтеграції та прогнозування її майбутнього розвитку.

Згідно з основними принципами реалістів, такі явища, як Європейський Союз, справді малоімовірні. На перший погляд, це, звичайно, можна вважати причиною відмови від реалізму як основи для теоретизування європейської інтеграції. Однак, на другий погляд, реалізм має дуже важливі внески. Очевидна слабкість парадигми насправді є її сильною стороною. Реалізм чітко відкидає телеологічний характер, властивий багатьом іншим підходам до регіональної інтеграції. Натомість перешкоди та наслідки, які заважають інтеграції, перебувають у центрі уваги реалістів, оскільки реалісти зосереджуються більше на факторах притягування в інтеграції, ніж на факторах підштовхування, як це роблять багато теорій інтеграції. Теоріям інтеграції дуже часто не вистачає пояснювальної сили, коли йдеться про дезінтеграцію. Реалізм, на противагу цьому, має хорошу позицію для вирішення цієї прогалини. Слабка сторона теорій інтеграції, отже, насправді є сильною стороною реалізму – і навпаки: у той час як теорії інтеграції важко пояснити дезінтеграцію, вчені, які дотримуються реалістичних принципів, жахаються успішної європейської інтеграції.

Найбільші стимули для співпраці держав походять від дисбалансу в розподілі влади (ресурсів) у міжнародній системі. Реалісти вважають ці дисбаланси одним із головних джерел війни та конфліктів; отже, реалісти є прихильниками балансу сил і відповідної політики. Реалісти вважають, що коли баланс сил порушується, держави прагнуть його відновити. Оскільки (неореалістичні) держави мають власне виживання як свою головну мету, у них насправді немає іншого вибору, окрім як прагнути до балансу сил, оскільки у світі самодопомоги бути слабшим за інші держави само по собі ставить під загрозу це об'єктивний. Як стверджує батько-засновник неореалізму Кеннет Вальц, «[b]політика балансу сил переважає всюди, де двоє, і виконуються лише дві вимоги: щоб порядок був анархічним і щоб він був населений одиницями, які бажають вижити» (Waltz 1979: 121).). Ступінь, до якої балансування – тобто реакція на системні умови – визначає поведінку держави, різниться в різних напрямках реалізму, причому неореалізм, безперечно, знаходиться на найбільш детерміністичному кінці шкали (див. Kunz/Saltzman 2012). Проте всі реалісти погодяться, що міжнародна система разом із умовами, які її форма породжує для держав, має центральне значення для пояснення поведінки держави [1-4].

Зіткнувшись із сильнішим актором – тобто актором, який має більший потенціал донести свою волю, «навіть проти опору», як висловився Макс Вебер, у реалістичній термінології держава має три варіанти: балансування, передача власної волі або перемога. . Перевага передбачає приєднання до сильнішого актора або дотримуючись стратегії, яку можна коротко описати так: «якщо ви не можете перемогти їх, приєднайтесь до них», або тому, що відповідна держава очікує, що цей крок буде корисним (тобто, «перемагання заради прибутку»; див. Schweller 1994). Передача грошей означає, що держави дуже добре розуміють потребу у відновленні балансу сил, але вони роблять ставку на те, що інші актори фактично вживатимуть необхідних кроків для балансування. Зрештою, балансування може відбуватися двома різними способами: держави можуть або збільшити свою власну владу, щоб зменшити наявний розрив у владі шляхом нарощування озброєнь, але також, наприклад, покращити економічні показники

– або вони можуть об'єднати зусилля з іншими державами, щоб спільними зусиллями зрівнятися чи навіть перевершити могутнішу державу. Результатом останнього є різні форми альянсів чи коаліцій – або, власне, «регіональна інтеграція», якщо використовувати термін, який зазвичай чужий реалістичному, «системному» теоретизуванню.

Реалістичні погляди на європейську інтеграцію: призупинена системна динаміка чи внутрішньоєвропейський баланс сил. Можливо, не дуже дивно, що реалісти не мали багато чого сказати про європейську інтеграцію в минулому. Враховуючи невіру реалістів у міжнародну співпрацю, справді очевидно, що реалісти стикаються з елементарною проблемою, коли йдеться про Європейський Союз: якщо співпраця між державами є винятком, то як пояснити утворення Європейського Союзу та його успішну підтримку? і навіть поступового поглиблення інтеграції протягом понад півстоліття? Реалістичні дослідження європейської інтеграції, безсумнівно, рідкісне явище, оскільки небагато вчених, які дотримуються цього ярлику, займалися цим питанням. «Традиційним» підходом до регіональної інтеграції, який найбільше наближається до реалізму, є міжурядовий підхід Стенлі Хоффмана та його акцент на інтересах держав. Тим не менш, міжурядовості також бракує чіткої системної перспективи, що, як наслідок, позбавляє цю теорію права називатися «реалістичною» в більш строгому сенсі. Справді реалістичні підходи до регіональної інтеграції просто не існують у «основних» дослідженнях на цю тему. Однак це не означає, що реалістичному аналізу Європейського Союзу та його попередників не можна отримати жодних цінних висновків.

Державам потрібні дуже вагомі причини для співпраці. І для реалістів ці причини будуть ззовні, тобто поза межами держави. Отже, будь-який такий аналіз, як підказує реалістична логіка, повинен починатися на системному рівні. Враховуючи фокус парадигми на навколишньому середовищі, реалісти незмінно звертатимуться до системного рівня аналізу, коли їх просять пояснити динаміку, яка спричиняє європейську (де)інтеграцію. Перше, мабуть, більше відповідає традиційному реалістичному розумінню цього терміну, дивлячись на загальну

картину. Проте навіть останнє має сенс у теперішньому часі зокрема, якщо визнати незмінно сильний міжурядовий характер Європейського Союзу, але ще більше той факт, що перші кроки до інтеграції повинні були зробити суверенні нації. Реалістичні погляди на європейську інтеграцію – незважаючи на послідовність у своєму скептицизмі щодо можливостей співпраці та наголосі на системному тиску – таким чином відрізняються в одному важливому пункті: рівні аналізу або, інакше кажучи, у тому, де, на їх думку, розташована вирішальна міжнародна система коли вони мають намір пояснити поведінку конкретних держав, тобто двадцяти семи держав-членів ЄС у нинішньому контексті.

Ці два підходи можна назвати підходом «призупинення системної динаміки», з одного боку, та «внутрішньоєвропейського балансу сил» з іншого. Один із підходів ґрунтується на ідеї, що європейська інтеграція стала можливою завдяки самій відсутності системного тиску через своєрідні умови холодної війни, міцне закріплення Західної Європи в блоці, де домінують США, і те, що Сполучені Штати тримають руку захисту над тим, що прийшло до бути Європейським Союзом. Альтернатива стверджує, що європейська інтеграція насправді є чистою політикою сили, а саме західноєвропейським балансуєчим кроком проти Радянського Союзу, який, водночас, був зумовлений внутрішніми проблемами балансу сил. Іншими словами, у першій версії відповідні американські президенти заслуговують на те, що зробили європейську інтеграцію можливою, у той час як у другій версії Сталін є людиною, яку слід схвалити. Більше того, друга версія також розглядає євроінтеграцію як (успішну) спробу збалансувати потенційно сильну Німеччину. Обидві версії глибоко вкорінені в історії холодної війни.

Перші кроки до того, що сьогодні стало Європейським Союзом, були зроблені в 1950-х роках. Іншими словами, європейська інтеграція почалася в період міжнародної історії, коли міжнародна система перебувала під домінуванням двох супердержав. У підходах «призупинення системної динаміки» європейська інтеграція пояснюється тим фактом, що одна з наддержав

біполярної епохи – Сполучені Штати – запобігла виникненню динаміки безпеки в Західній Європі, тим самим звільнивши те, що став Європейським Союзом від тягар анархії. Іншими словами, одна з двох глобальних супердержав гарантувала, що держави в межах регіональної системи – тобто Західної Європи – були звільнені від вирішення дилеми безпеки. США зробили це, гарантуючи безпеку Західної Європи через НАТО та свою військову присутність, зрештою взяли на себе справу з Радянським Союзом та рештою Варшавського договору. У цьому сенсі біполярність проникла до європейської підсистеми, де Берлінська стіна була найбільш відчутною ілюстрацією континенту, розділеного надвоє (нехтуючи стратегічно досить нерелевантними «нейтральними» державами) і створювала вікно можливостей для європейської інтеграції (Йоффе, 1984, Hyde-Price 2006) [7-10].

1.3. Перспективи стабільного відновлення світової економіки в умовах дезінтеграції.

Перспективи стабільного відновлення світової економіки залишаються туманними. Стійка інфляція, підвищення процентних ставок і підвищена невизначеність створюють перешкоди для сталого зростання. Наслідки пандемії COVID-19, війни в Україні, кліматичної кризи та швидкої зміни макроекономічних умов затьмарюють економічні перспективи та ускладнюють зусилля щодо досягнення Цілей сталого розвитку (ЦСР). Ось 5 характеристик світової економіки [11-12]:

1. Уповільнення глобального зростання у 2023 році, ймовірно, буде менш серйозним, ніж очікувалося раніше. Зараз очікується, що глобальне зростання сповільниться з 3,1 відсотка у 2022 році до 2,3 відсотка у 2023 році, що на 0,4 відсоткових пункти більше, ніж у січневому прогнозі, головним чином через стійкі витрати домогосподарств у розвинених країнах і відновлення економіки Китаю. Проте, за прогнозами, ВВП на душу населення зросте лише незначно в

Африці, Латинській Америці та Карибському басейні, посилюючи довгострокову тенденцію слабких економічних показників.

2. Світова економіка стикається з ризиком тривалого періоду низького зростання. Середньострокові перспективи глобального зростання затьмарені шрамами від пандемії, дедалі гіршим впливом зміни клімату та структурними макроекономічними викликами, такими як слабкі інвестиції та зростання вразливості боргів. Повільне зростання доходів загрожує подальшим підривом прогресу у викоріненні бідності (ЦСР 1), ліквідації голоду (ЦСР 2), сприянні гідній роботі та економічному зростанню (ЦСР 8), розбудові стійкої інфраструктури та сприянні інноваціям (ЦСР 9).

3. Інфляція в багатьох країнах залишається стабільно високою. Хоча очікується, що тиск на підвищення цін повільно зменшиться, інфляція в багатьох країнах залишатиметься значно вищою за зону комфорту центральних банків. Попри перебої з місцевим постачанням, високу вартість імпорту та недосконалість ринку, інфляція продуктів харчування все ще висока в більшості країн, що розвиваються, непропорційно впливаючи на жінок, дітей та бідних верств населення та загострюючи відсутність продовольчої безпеки.

4. Ринки праці в багатьох розвинутих економіках продовжують демонструвати стійкість із низьким рівнем безробіття та постійним браком робочої сили. Рівень зайнятості досяг рекордно високого рівня в багатьох розвинутих економіках, а гендерні розриви нещодавно скоротилися, частково через збільшення використання дистанційної роботи та гнучкої організації праці.

5. Глобальне посилення монетарної політики посилило фіскальну та боргову вразливість у країнах, що розвиваються. Зростання вартості запозичень і сильний долар збільшили тягар обслуговування боргу та ризики дефолту. Фінансові обмеження обмежать здатність урядів інвестувати в освіту, охорону здоров'я, стійку інфраструктуру та енергетичний перехід для прискорення прогресу до сталого розвитку.

За словами провідних економістів, опитаних для останнього огляду провідних економістів Всесвітнього економічного форуму, одним із найбільших

джерел такої нестабільності буде геополітика. Ймовірно більш позитивні зрушення, включаючи зниження інфляції та уповільнення зростання процентних ставок.

Невизначеність є ключовим фактором, як це було під час публікації травневого випуску Chief Economists Outlook. Побоювання щодо глобальної рецесії спадають, але зростає занепокоєння щодо економіки Китаю, яка нещодавно занурилася в дефляцію.

Іншими тривожними факторами є геополітичні та внутрішньополітичні питання. Дев'ять із десяти економістів, опитаних для звіту, вважають, що геополітика створить економічну нестабільність у майбутньому році.

На думку 79% респондентів, внутрішня політика також може спричинити економічну нестабільність, причому майбутній виборчий цикл у США, ймовірно, спричинить такі настрої.

Згідно з прогнозом Chief Economists Outlook, існує «зростаюча розбіжність у перспективах зростання в усьому світі».

Вважається, що Азія має найсильніші перспективи зростання, особливо Південна Азія, де 92% очікують помірного або сильного зростання цього року. Більше половини очікують значного зростання порівняно з 36% у травневому випуску звіту.

Однак очікування навколо Китаю впали. Лише 54% очікують помірного чи сильного зростання до кінця 2023 року, порівняно з 97% у травневому випуску. І мало що очікується, що це зміниться у 2024 році.

«Крім повільнішого, ніж очікувалося, відновлення внутрішнього споживання на початку цього року, економічні перспективи Китаю були затьмарені дефляційним тиском і ознаками нестабільності на важливому ринку нерухомості», — йдеться у звіті. «Обсяги торгівлі також впали: імпорт скоротився на 12,4%, а експорт — на 14,5% за рік до липня 2023 року».

Прогноз економіки США помітно покращився з травня: близько 80% опитаних очікують сильного або помірного зростання цього та наступного року, порівняно з приблизно 50% у травні.

Відповідно до 77% опитаних, Європа зіткнеться зі слабким або дуже слабким зростанням цього року. Але картина може істотно змінитися в 2024 році, коли лише 41% очікують слабого зростання.

Для Близького Сходу та Північної Африки 79% очікують помірного або сильного зростання в 2023 і 2024 роках, що на 15 процентних пунктів більше, ніж у травні.

Оптимізм з'являється, коли мова заходить про перспективи інфляції: 86% провідних економістів вважають, що найгірша частина глобального інфляційного сплеску вщухне через рік.

Очікування щодо монетарної політики збігаються з цим: 93% респондентів очікують, що темпи зростання процентних ставок сповільняться в економіках, схильних до інфляції. Чотири п'ятих провідних економістів вважають, що монетарна політика між центральними банками буде менш синхронізована.

Економічні удари впливають на глобальний розвиток. Надії на досягнення Цілей сталого розвитку ООН (ЦСР) до 2030 року ставлять під сумнів через зустрічні вітри, з якими стикається світова економіка.

Майже три чверті респондентів вважають, що геополітична напруженість перешкоджатиме просуванню до глобальних цілей розвитку протягом наступних трьох років, тоді як 59% очікують, що жорсткіші фінансові умови матимуть такий же ефект.

У Звіті ООН про сталий розвиток представлена схожа картина, в якій зазначено, що з 2020 року спостерігається «тенденція до погіршення» багатьох ЦСР, включаючи викорінення крайньої бідності та зниження продовольчої безпеки.

За даними Конференції ООН з торгівлі та розвитку, річні інвестиції на 4 трлн доларів нижчі від того, що потрібно для досягнення ЦСР, у порівнянні з дефіцитом у 2,5 трлн доларів, коли Цілі були прийняті в 2015 році.

Пошук способів мобілізації фінансування може допомогти змінити це. За словами провідних економістів, приватний капітал може зробити найбільший

вплив на цифрову трансформацію країн, що розвиваються, енергетику, продовольство та кліматичні зусилля, маючи додаткові переваги в усіх сферах розвитку.

Глобальна економіка перебуває на «критичному етапі», коли деякі економіки процвітають і розвиваються, тоді як інші падають і сповільнюються, заявив у середу орган ООН з питань торгівлі та розвитку.

Конференція ООН з торгівлі та розвитку (ЮНКТАД) повідомила, що світове економічне зростання, як очікується, сповільниться з трьох відсотків минулого року до 2,4 відсотка до 2023 року з обмеженими ознаками відновлення у 2024 році.

Ці цифри підкреслюють нагальну потребу в реформі світової фінансової системи, більш практичній політиці боротьби з інфляцією, нерівністю та суверенним боргом, а також посиленому нагляді за критично важливими ринками.

«Нам потрібне збалансоване поєднання фіскальних, монетарних заходів і заходів з боку пропозиції, щоб досягти фінансової стабільності, стимулювати продуктивні інвестиції та створювати кращі робочі місця. Регулювання має усунути поглиблення асиметрії міжнародної торгової та фінансової системи», – зазначено у звіті.

За даними ЮНКТАД, відновлення світової економіки після пандемії відзначається значними розбіжностями, що викликає занепокоєння щодо правильного шляху вперед за відсутності координації політики.

У звіті йдеться, що в Сполучених Штатах, незважаючи на підвищення процентних ставок, економіка зневажає песимістичні прогнози, переживаючи контрольоване уповільнення економіки.

Цю «м'яку посадку» можна пояснити високими споживчими витратами, уникненням заходів бюджетної економії та активним монетарним втручанням на початку року.

У той же час залишаються тривожні занепокоєння інвестиціями, зокрема через тривалі високі процентні ставки, додається у звіті.

Навпаки, Європа балансує на межі потенційної рецесії, борючись із швидким посиленням монетарної політики та сильними економічними труднощами. Великі економіки сповільнюються, а Німеччина вже перебуває в стані скорочення.

Стагнація або падіння реальної заробітної плати на всьому континенті, що посилюється жорсткою бюджетною економією, гальмує зростання, заявила ЮНКТАД.

Китай, хоча й демонструє ознаки відновлення порівняно з минулим роком, стикається зі слабким внутрішнім споживчим попитом і приватними інвестиціями, зазначається у звіті.

Проте вона має більше простору для фіскальної політики порівняно з іншими великими економіками, які можна використати для вирішення цих проблем, додає агентство ООН [15].

Однією з ключових проблем є збереження економічної нерівності, особливо в країнах, що розвиваються, які непропорційно постраждали від жорсткості монетарної політики в більш розвинутих економіках.

Цей зростаючий розрив у багатстві створює загрозу для крихкого економічного відновлення та досягнення Цілей сталого розвитку (ЦСР).

Підвищення процентних ставок, ослаблення валют і повільне зростання експорту в сукупності звужують фіскальний простір для основних потреб, перетворюючи зростаючий тягар обслуговування боргу в кризу розвитку.

Висновки до 1 розділу.

Низка потужних сил спричиняє фрагментацію. З поглибленням геополітичної напруженості питання національної безпеки стають серйозними для політиків і компаній, що, як правило, змушує їх побоюватися обміну технологіями або інтеграції ланцюгів постачання. Тим часом, хоча глобальна економічна інтеграція, яка відбулася за останні три десятиліття, допомогла мільярдам людей стати багатшими, здоровішими та продуктивнішими, вона

також призвела до втрати робочих місць у деяких секторах і сприяла зростанню нерівності. Це, у свою чергу, розпалювало соціальну напругу, створюючи благодатний ґрунт для протекціонізму та посилюючи тиск з метою перенесення виробництва додому.

Незважаючи на те, що глобальна мережа фінансової безпеки допомогла впоратися з наслідками COVID і вторгнення Росії, її, безсумнівно, знову випробує наступний великий шок. Оскільки резерви розподілені нерівномірно, існує нагальна потреба розширити світові об'єднані ресурси, щоб застрахувати вразливі країни від серйозних потрясінь. Кредитний потенціал МВФ у розмірі майже 1 трильйона доларів зараз становить лише невелику частину загальної системи безпеки. Хоча самострахування через міжнародні резерви різко зросло для деяких країн, об'єднані ресурси, зосереджені на МВФ, зросли набагато менше, ніж самострахування, і помітно скоротилися відносно заходів глобальної фінансової інтеграції. Ось чому міжнародне співтовариство має посилити глобальну фінансову систему безпеки, в тому числі шляхом розширення доступності об'єднаних ресурсів у МВФ.

У спробі ввести якийсь порядок у заплутаність, теорії міжнародних відносин зазвичай називають трьома ярликами: лібералізм, конструктивізм і реалізм. Серед них лібералізм (який також називають ідеалізмом, особливо його критики) є найстарішим, за ним слідує реалізм, засновники та ранні прихильники якого протистояли своїм ідеалістичним (читай, з точки зору реалістів: наївним) колегам. Те, що суттєво відрізняє лібералів та інших від реалістів, так це їхній погляд на співпрацю та її ймовірність. Реалісти не перешкоджають співпраці, але частіше за все, вони вважають, що несприятливі обставини будуть на заваді. Реалісти більше за інших скептично ставляться до можливостей держав співпрацювати заради спільного блага. Там, де ліберали наголошували б на шансах, притаманних економічній взаємозалежності та великих вигодах для кожного, а конструктивісти робили ставку на спільну ідентичність, реалісти зосереджувалися на загрозах і конкуренції. Таким чином, Ліга Націй була ліберальною ідеєю, тоді як її провал можна розглядати як ілюстрацію основних

елементів реалістичних прогнозів. Конструктивізм, нарешті, є найновішою школою, яка дистанціюється як від позитивістської онтології лібералізму, так і від реалізму, натомість наголошуючи на актуальності соціальної конструкції та формування ідентичності в міжнародній політиці.

2 РОЗДІЛ

АНАЛІЗ ДЕЗІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В ГЛОБАЛЬНОМУ ЕКОНОМІЧНОМУ ПРОСТОРИ

2.1. Вплив пандемії коронавірусу на світову економіку як передумова глобальної дезінтеграції.

Глобальна пандемія коронавірусу COVID-19 мала серйозний негативний вплив на світову економіку. Протягом 2020 року світовий сукупний валовий внутрішній продукт (ВВП) впав на 3,4 відсотка. Щоб подати цю цифру в перспективу, світовий ВВП сягнув 84,9 трильйона доларів США у 2020 році – це означає, що падіння економічного зростання на 3,4 відсотка призведе до втрати економічного результату понад два трильйони доларів США. Однак світова економіка швидко оговталася від початкового шоку, знову досягнувши позитивного рівня зростання в 2021 році. Того року вона досягла 96,3 трильйона доларів США, і очікується, що вона продовжить зростати в наступні роки, хоча війна Росії в Україні з лютого 2022 року і його вплив на світову економіку може перешкоджати економічному зростанню. Тим не менш, у 2022 році світовий ВВП зріс більш ніж на три відсотки [22].

Глобальні фондові ринки також зазнали різкого падіння після спалаху коронавірусу, хоча їм вдалося досить швидко оговтатися від втрат. 16 березня 2020 року Dow Jones повідомив про найбільшу в історії одноденну втрату майже на 3000 пунктів, побивши попередній рекорд у 2300 пунктів, встановлений лише чотирма днями раніше.

Пандемія COVID-19 по-різному вплинула на різні сектори та галузі. Оскільки країни по всьому світу закрили свої кордони та запровадили обмеження на подорожі, це особливо сильно вплинуло на індустрію подорожей і туризму. Обмеження на подорожі призвели до різкого скорочення кількості рейсів у всьому світі. З іншого боку, інтернет-торгівля процвітала, оскільки все більше людей вирішували або були змушені купувати товари не першої необхідності онлайн, оскільки роздрібні торговці були змушені закрити свої магазини під час

пандемії. Наприклад, чистий дохід від продажів Amazon досяг нових рекордів як у 2020, так і в 2021 роках, тенденція, яка збереглася в 2022 році.

Хоча пандемія вразила всю світову економіку, деякі країни та регіони постраждали більше, ніж інші. Наприклад, у третьому кварталі 2020 року Китай мав позитивний темп зростання ВВП майже на п'ять відсотків, тоді як Великобританія впала майже на вісім. Однак до того ж кварталу наступного року він знову зріс приблизно на сім відсотків. В Азії зміна ВВП коливалася від 0,2 відсотка у Східній Азії до мінус 7,7 відсотка у Південній Азії. Причини цього різноманітні та складні, але відносно швидка реакція країн Східної Азії на пандемію на ранніх стадіях означала, що вони могли досить швидко пом'якшити обмеження, оскільки чисельність зменшувалася. Однак Китай вирішив дотримуватися політики нульового зараження COVID-19 до 2023 року, що означає, що економіка країни не змогла повністю відкритися, коли це зробила світова економіка. В останньому кварталі 2022 року ВВП Китаю впав майже на два відсотки порівняно з тим же кварталом 2021 року [28-30].

У відповідь на економічний спад кілька урядів запровадили пакети стимулів для підтримки національних економік і полегшення безробітних. Дійсно, глобальний ВВП зріс після початкового падіння в 2020 році, і, за прогнозами, ВВП членів G20 зросте до 2026 року, підкреслюючи позитивний ефект пакетів стимулів, а також послаблення обмежень.

Оскільки економісти стурбовані тим, чи зіткнемося ми з великою чи малою глобальною рецесією, і чи зіткнемося ми з нею рано чи пізно, варто мати на увазі, що торгівля вже виявляє ознаки глибокого стресу. Схильність до ризику щодо економік, що розвиваються, може бути похитнута в результаті.

Річні темпи зростання світового обсягу імпорту стали негативними наприкінці минулого року, залишалися негативними на початку 2023 року, і є кілька причин думати, що ситуація покращиться. Поки це правда, найбільше постраждають відкриті, залежні від торгівлі економіки, особливо в країнах, що розвиваються.

Є три основні причини, чому сьогодні зростання торгівлі виглядає таким приглушеним. По-перше, ми просто переживаємо торгове похмілля після сплеску епохи COVID. Цей сплеск можна значною мірою пояснити різними реакціями економічної політики, прийнятими під час пандемії.

У той час як уряди США та інших ліберальних урядів прагнули використовувати фіскальні трансферти для підтримки купівельної спроможності громадян, підхід Китаю більше характеризувався поверненням працівників на заводи.

Китай прагнув збільшити пропозицію, тоді як його торгові партнери підвищили попит. Результатом стало прискорення зростання торгівлі, якого ми не бачили з часів відновлення економіки після фінансової кризи 2008 року.

Іншими словами, Китай мав на меті збільшити пропозицію, а його торгові партнери – попит. Результатом стало прискорення зростання торгівлі, якого ми не бачили з часів відновлення економіки після фінансової кризи 2008 року.

Другою причиною спаду торгівлі є очевидна зміна витрат, особливо в розвинутих економіках, від товарів до послуг. Існує дуже багато нових телевізорів і комп'ютерів, які можна купити за короткий проміжок часу, а послуги продаються менше.

По-третє, зростання торгівлі підривається характером економічного відновлення Китаю. Оскільки це, по суті, відновлення без стимулів, значна частина збільшення витрат у Китаї сьогодні припадає на послуги, а не на офіційно фінансовані інвестиційні витрати, які, як правило, створюють набагато більші витрати на імпорт.

І оскільки довіра в Китаї настільки слабка, те, що називається «зменшення рівня споживання» — або, прозаїчніше, полювання за вигідною пропозицією — є широко поширеним явищем серед китайських домогосподарств. Без «великої базуки» з Пекіна це навряд чи зміниться.

Глобальне економічне зростання цього року становитиме приблизно 2,3 відсотка, а наступний рік майже напевно буде слабшим, ніж цей, не в останню

чергу тому, що великі центральні банки, по суті, прагнуть сповільнити темпи зростання, щоб відновити контроль над інфляцією.

Востаннє світ бачив два роки поспіль зростання нижче 2,5 відсотка більше ніж одне покоління тому, у 1992-1993 роках.

Уповільнення зростання, безсумнівно, створить більш вороже середовище для торгівлі, і варто зазначити, наскільки поганим є глобальне середовище попиту, в яке ми входимо. Востаннє світ бачив два роки поспіль зростання нижче 2,5 відсотка на хвилі фінансової кризи.

Ще одна причина, чому нелегко бути оптимістом щодо торгівлі, полягає просто в тому, що ми живемо у світі, який явно поза межами «пікової глобалізації», факту, який чинить негативний тиск на зростання світової торгівлі вже більше десяти років.

На початку 1980-х років світовий експорт становив близько 15 відсотків світового валового внутрішнього продукту. Глобалізація підняла це співвідношення до 25 відсотків приблизно під час кризи 2008 року, після чого почалося постійне зниження, знизивши його до 20 відсотків у 2020 році [31-33].

За 10 років до 2020 року середні темпи зростання світової торгівлі впали нижче темпів зростання світового ВВП: це було перше десятиліття після Другої світової війни, для якого це твердження справедливе.

Коли темпи інтеграції світу не досягають зростання доходів, країни, які найбільше покладаються на цю інтеграцію – країни з економікою, що розвивається – постраждають непропорційно.

Світова організація торгівлі вважає, що зростання світової торгівлі знову впаде нижче зростання ВВП у 2023 році, і зростання протекціонізму, геополітична напруженість і локалізація ланцюжків поставок цілком можуть зробити це правдою в осяжному майбутньому.

Це означає, що якщо ви країна, що розвивається, без Космічна удача, коли ви розташовані поруч із великим ринком – наприклад, Мексикою – ваші шанси залучити галузі, пов'язані з експортом, тепер можуть бути обмеженими.

Що б хтось не думав про глобалізацію, вона вселяла надію на те, що будь-яка економіка, що розвивається, може залучити довгостроковий капітал, який міг би підвищити рівень доходів шляхом збільшення експорту.

Що б хтось не думав про глобалізацію, вона вселяла надію на те, що будь-яка економіка, що розвивається, може залучити довгостроковий капітал, який міг би підвищити рівень доходів шляхом збільшення експорту.

Ці перспективи виглядають похмуро зараз, і не тільки на наступний рік чи близько того.

Організація Об'єднаних Націй прогнозує в середу, що світове економічне зростання значно впаде до 1,9% цього року в результаті продовольчої та енергетичної кризи, спричиненої війною в Україні, триваючим впливом пандемії COVID-19, стабільно високою інфляцією та надзвичайною кліматичною ситуацією.

Представляючи похмуру та невизначену економічну перспективу, Департамент ООН з економічних і соціальних питань заявив, що нинішнє уповільнення світової економіки «поширюється як на розвинені країни, так і на країни, що розвиваються, і багато з них зіткнуться з ризиком рецесії у 2023 році».

«Широкомасштабне та серйозне уповільнення світової економіки загрожує великими масштабами на тлі високої інфляції, агресивного посилення монетарної політики та посилення невизначеності», — сказав Генеральний секретар ООН Антоніу Гутерріш у передмові до 178-сторінкового звіту.

У звіті йдеться, що цьогорічний прогноз економічного зростання на рівні 1,9% — порівняно з приблизно 3% у 2022 році — є одним із найнижчих темпів зростання за останні десятиліття. Але прогнозується помірне зростання до 2,7% у 2024 році, якщо інфляція поступово зменшиться, а економічні труднощі почнуть вщухати [41].

У своєму щорічному звіті на початку цього місяця Світовий банк, який позичає гроші біднішим країнам на проекти розвитку, скоротив свій прогноз зростання майже вдвічі, з попереднього прогнозу в 3% до лише 1,7%.

Міжнародний валютний фонд, який надає позики нужденним країнам, прогнозував у жовтні, що глобальне зростання сповільнилось з 6% у 2021 році до 3,2% у 2022 році та 2,7% у 2023 році. Директор-розпорядник МВФ Крісталіна Георгієва заявила минулого тижня на Всесвітньому економічному форумі в Давосі, що 2023 рік буде важким, але він залишився при прогнозі та сказав, що «ми не очікуємо глобальної рецесії».

Згідно зі звітом ООН, цього року «імпульс зростання послабився в Сполучених Штатах, Європейському Союзі та інших розвинутих економіках, що негативно вплинуло на решту світової економіки».

Згідно з прогнозами ООН, у Сполучених Штатах ВВП зросте лише на 0,4% у 2023 році після прогнозованого зростання на 1,8% у 2022 році. І за прогнозами, багато європейських країн переживуть «м'яку рецесію» через війну в Україні, яка розпочинається другий рік 14 лютого, високі витрати на енергоносії та інфляцію та жорсткіші фінансові умови, що пригнічують споживання домогосподарств та інвестиції [52].

Прогнозується, що економіки 27 країн Європейського Союзу зростуть лише на 0,2% у 2023 році, порівняно з приблизно 3,3% у 2022 році, заявили в ООН. А у Сполученому Королівстві, яке вийшло з ЄС три роки тому, прогнозується скорочення ВВП на 0,8% у 2023 році, продовжуючи рецесію, яка почалася в другій половині 2022 року, йдеться в повідомленні.

У зв'язку з тим, що наприкінці минулого року уряд Китаю відмовився від політики нульового поширення COVID-19 і пом'якшив монетарну та фіскальну політику, ООН прогнозує, що його економіка, яка зросла лише на 3% у 2022 році, цього року прискориться до 4,8%.

«Однак очікується, що відновлення економіки буде нерівним», – заявили в ООН. «Зростання, ймовірно, залишатиметься значно нижчим за допандемічний рівень у 6-6,5%».

У звіті ООН зазначено, що цього року економіка Японії, як очікується, буде однією з найефективніших серед розвинених країн, причому прогнозується

зростання ВВП на 1,5%, що трохи нижче, ніж торішнє прогнозоване зростання на 1,6%.

За словами ООН, відновлення економіки в Східній Азії залишається нестабільним, хоча прогнозується, що зростання ВВП у 2023 році сягне 4,4% порівняно з 3,2% минулого року, і буде вищим, ніж в інших регіонах.

У Південній Азії, за прогнозами ООН, середнє зростання ВВП сповільниться з 5,6% минулого року до 4,8% цього року в результаті високих цін на продовольство та енергоносії, «жорсткості монетарної та фіскальної вразливості».

Але зростання в Індії, яка цього року, як очікується, випередить Китай як найбільш густонаселена нація у світі, очікується, що зростання залишиться високим на рівні 5,8%, дещо нижче за оцінені 6,4% у 2022 році, «оскільки вищі процентні ставки та глобальне уповільнення тиснуть на інвестиції та експорт», – йдеться у звіті ООН.

У Західній Азії країни-виробники нафти виграють від високих цін і зростання виробництва, а також від пожвавлення туризму, заявили в ООН. Але економіки, які не є виробниками нафти, залишаються слабкими «враховуючи посилення доступу до міжнародних фінансів і суворі фіскальні обмеження», і прогнозується, що середнє зростання в регіоні сповільниться з приблизно 6,4% у 2022 році до 3,5% цього року.

В ООН заявили, що Африка постраждала від «численних потрясінь, включаючи зниження попиту з боку ключових торговельних партнерів (особливо Китаю та Європи), різке підвищення цін на енергоносії та продукти харчування, швидке зростання вартості позик і несприятливі погодні явища».

Одним із результатів, за його словами, є зростання тягаря обслуговування боргу, що змусило все більше африканських урядів шукати двосторонньої та багатосторонньої підтримки.

За прогнозами ООН, економічне зростання в Африці сповільниться з приблизно 4,1% у 2022 році до 3,8% цього року [51].

У Латинській Америці та Карибському басейні ООН заявила, що прогноз «залишається складним», посиляючись на перспективи ринку праці, стабільно високу інфляцію та інші проблеми. Він прогнозує, що регіональне зростання сповільниться лише до 1,4% у 2023 році з прогнозованого зростання на 3,8% у 2022 році.

«Найбільшими економіками регіону є Аргентина, Бразилія та Мексика очікується, що він буде рости дуже низькими темпами через посилення фінансових умов, ослаблення експорту та вразливість внутрішнього середовища», – заявили в ООН.

Для найменш розвинених країн світу, згідно з прогнозами ООН, зростання цього року становитиме 4,4%, що приблизно таке ж, як минулого року, але значно нижче цільового показника ООН у 7% до 2030 року.

Враховуючи нестабільні економічні умови, будь-який новий несприятливий розвиток подій, як-от інфляція, яка перевищує очікуване, різке підвищення процентних ставок для її стримування, відновлення пандемії COVID-19 або ескалація геополітичної напруженості, може підштовхнути світову економіку до рецесії. Це стало б першим за більш ніж 80 років, коли дві глобальні рецесії сталися протягом одного десятиліття.

Очікується, що світова економіка зросте на 1,7% у 2023 році та на 2,7% у 2024 році. Очікується, що різке падіння темпів зростання буде повсюдним, а прогнози у 2023 році будуть переглянуті у бік зменшення для 95% країн з розвинутою економікою та майже 70% країн із ринками, що розвиваються. Економіки [42].

Прогнозується, що протягом наступних двох років зростання доходу на душу населення в країнах з ринком, що формується, і в країнах, що розвиваються, становитиме в середньому 2,8% — на цілий відсотковий пункт нижче середнього показника за 2010-2019 роки. В Африці на південь від Сахари, на яку припадає близько 60% крайньої бідності світу, очікується, що зростання доходу на душу населення протягом 2023-24 років становитиме в середньому лише 1,2%, що може спричинити зростання рівня бідності, а не його зниження.

«Криза, з якою стикається розвиток, посилюється в міру того, як погіршуються перспективи глобального зростання», — сказав президент Групи Світового банку Девід Малпасс. «Країни, що розвиваються, і країни, що розвиваються, стикаються з багаторічним періодом повільного зростання, спричиненого великим борговим тягарем і слабкими інвестиціями, оскільки світовий капітал поглинається розвиненими економіками, які стикаються з надзвичайно високим рівнем державного боргу та зростанням процентних ставок. Слабке зростання та інвестиції в бізнес посилять і без того руйнівні зміни в освіті, охороні здоров'я, бідності та інфраструктурі, а також зростаючі вимоги, пов'язані зі зміною клімату».

Прогнозується, що зростання в розвинутих економіках сповільниться з 2,5% у 2022 році до 0,5% у 2023 році. За останні два десятиліття уповільнення такого масштабу стало передвісником глобальної рецесії. У Сполучених Штатах очікується, що зростання впаде до 0,5% у 2023 році — на 1,9 процентного пункту нижче попередніх прогнозів і є найнижчим показником за винятком офіційної рецесії з 1970 року. У 2023 році очікується, що зростання в єврозоні складе нуль відсотків — перегляд у бік зниження 1,9 в.п. У Китаї прогнозується зростання на рівні 4,3% у 2023 році, що на 0,9 процентного пункту нижче попередніх прогнозів.

За винятком Китаю, очікується, що зростання в країнах з ринком, що формується, і в країнах, що розвиваються, сповільниться з 3,8% у 2022 році до 2,7% у 2023 році, що відображатиме значно нижчий зовнішній попит, який ускладнюється високою інфляцією, знеціненням валюти, жорсткішими умовами фінансування та іншими внутрішніми труднощами.

До кінця 2024 року рівень ВВП у країнах із економікою, що розвивається, буде приблизно на 6% нижчим за рівень, очікуваний до пандемії. Хоча очікується, що глобальна інфляція сповільниться, вона залишатиметься вищою за рівень до пандемії.

Звіт пропонує першу всебічну оцінку середньострокових перспектив зростання інвестицій у країни з ринками, що розвиваються, і країни, що

розвиваються. У період 2022-2024 років валові інвестиції в ці економіки, ймовірно, зростуть в середньому приблизно на 3,5% — менше ніж вдвічі від темпів, які переважали в попередні два десятиліття. У звіті наведено список варіантів для політиків, які допоможуть прискорити зростання інвестицій.

«Пригнічені інвестиції викликають серйозне занепокоєння, оскільки вони пов'язані зі слабкою продуктивністю та торгівлею та погіршують загальні економічні перспективи. Без потужного та сталого зростання інвестицій просто неможливо досягти значного прогресу в досягненні ширших цілей, пов'язаних із розвитком і кліматом», — сказав Айхан Косе, директор групи перспектив Світового банку. «Національна політика для стимулювання зростання інвестицій має бути пристосована до обставин країни, але вона завжди починається зі встановлення надійних основ фінансової та монетарної політики та проведення комплексних реформ інвестиційного клімату».

Доповідь також проливає світло на дилему 37 малих держав — країн із населенням 1,5 мільйона чи менше. Ці штати зазнали більш гострої рецесії через COVID-19 і значно слабшого відновлення, ніж інші економіки, частково через тривалі збої в туризмі. У 2020 році економічне виробництво в малих державах впало більш ніж на 11% — у сім разів більше, ніж в інших країнах, що розвиваються. У звіті встановлено, що невеликі держави часто зазнають втрат, пов'язаних із катастрофами, які в середньому становлять приблизно 5% ВВП на рік. Це створює серйозні перешкоди для економічного розвитку.

Політики в невеликих державах можуть покращити перспективи довгострокового зростання шляхом підвищення стійкості до зміни клімату, сприяння ефективній диверсифікації економіки та підвищення ефективності уряду. Доповідь закликає світову спільноту допомогти малим державам шляхом підтримки потоку офіційної допомоги для підтримки адаптації до зміни клімату та сприяння відновленню боргової стійкості.

2.2. Ціна глобальної економічної фрагментації та дезінтеграції.

Посилення торговельних обмежень може повернути назад економічну інтеграцію та підірвати співпрацю, необхідну для захисту від нових потрясінь і вирішення глобальних проблем

У світі, схильному до потрясінь, економіка має бути більш стійкою — індивідуально та колективно. Співпраця має вирішальне значення, але більший протекціонізм може призвести до фрагментації та навіть розколу націй на ворогуючі блоки саме тоді, коли нові потрясіння виявляють крихкість світової економіки.

Хоча оцінки вартості фрагментації різняться, більші обмеження міжнародної торгівлі можуть скоротити світовий економічний обсяг на цілих 7 відсотків у довгостроковій перспективі, або приблизно на 7,4 трильйона доларів США у сьогоднішніх доларах. Це еквівалентно сумарному розміру економік Франції та Німеччини та втричі перевищує річний обсяг виробництва Африки на південь від Сахари.

Зрозуміло, що потрібна більш цілеспрямована глобальна співпраця. Міжнародні інституції можуть відігравати важливу роль, об'єднуючи країни для вирішення глобальних проблем.

Є ознаки того, що співпраця порушується. Кількість нових торговельних бар'єрів, що вводяться щорічно, зросла майже втричі з 2019 року до майже 3000 минулого року. Інші форми фрагментації, такі як технологічне відокремлення, порушення потоків капіталу та міграційні обмеження, також підвищують витрати. Крім того, глобальні потоки товарів і капіталу вирівнялися після світової фінансової кризи. Дослідження МВФ показують, що геополітичні орієнтації все більше впливають як на прямі іноземні інвестиції, так і на портфельні потоки.

МВФ продовжує наголошувати, що міжнародне співтовариство за підтримки глобальних інституцій має прагнути до цілеспрямованого прогресу там, де є точки дотику, і підтримувати співпрацю в сферах, де бездіяльність була б руйнівною.

«Політики повинні зосередитися на питаннях, які мають найбільше значення не лише для багатства націй, але й для економічного добробуту звичайних людей», — написала Георгієва в *Foreign Affairs*. «Вони повинні підтримувати узи довіри між країнами, де це можливо, щоб вони могли швидко активізувати співпрацю, коли настане наступне серйозне потрясіння».

Після кількох десятиліть зростання глобальної економічної інтеграції світ балансує на межі геоекономічної фрагментації. У цій першій із серії з трьох колонок наводяться деякі переконливі докази фрагментації та досліджуються взаємопов'язані канали, через які цей процес, ймовірно, вплине на світову економіку.

Глобальні транскордонні потоки товарів, послуг і капіталу помітно сповільнилися після світової фінансової кризи (рис.2.1.), звернувши назад багатодесятирічну експансію, що датується серединою 20 століття. Розворот стався на тлі посилення торговельної напруженості між США та Китаєм, а також зростання популізму та більшого скептицизму щодо переваг глобалізації (Ottaviano et al. 2021). Примітно, що ці тенденції передували пандемії Covid-19 і війні в Україні, подіям, які ще більше випробували міжнародні відносини.

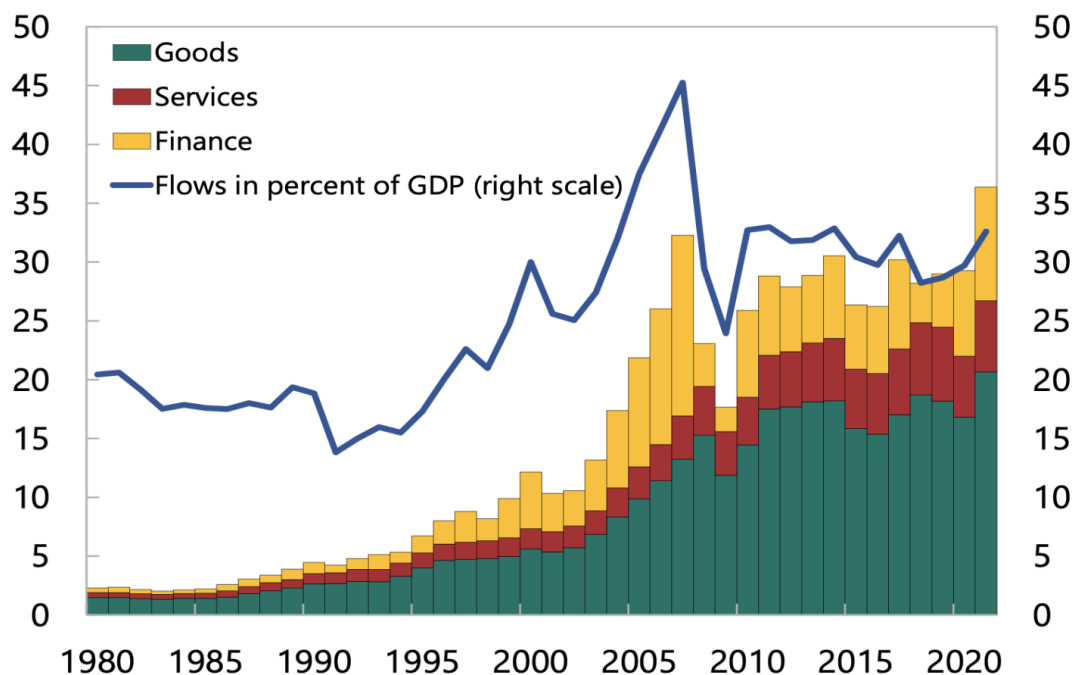

Рис. 2.1. Глобальні потоки товарів, послуг і фінансів, трлн. дол.США

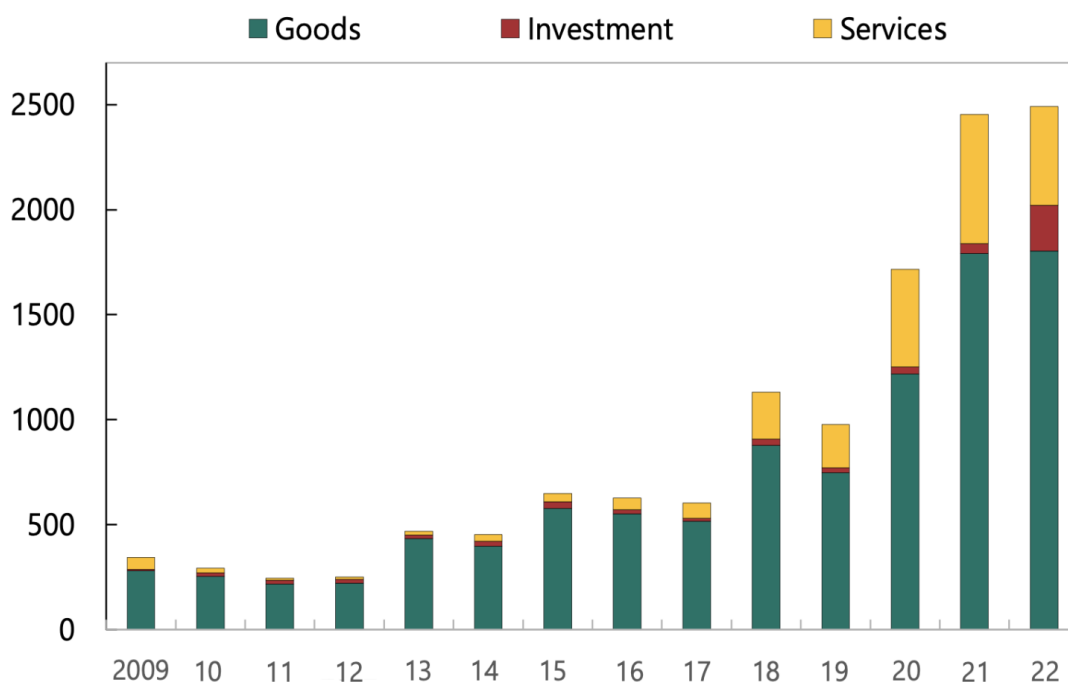

Рис. 2.2. Торговельні обмеження (кількість) []

Геополітичне суперництво сприяло зростанню протекціонізму та все більшому використанню транскордонних обмежень з міркувань національної безпеки. Дані з бази даних Global Trade Alert Database демонструють зростання кількості торговельних обмежень, які вводять країни (рис. 2.2.). Щорічний звіт МВФ про валютні домовленості та валютні обмеження показує різке збільшення кількості згадок про «національну безпеку» у звітах країн (рис. 2.3).

Рис. 2.3. Згадки «національної безпеки» у звітах МВФ AREAER (кількість) [56-57]

Офіційна політика віддзеркалюється у підвищеній стурбованості приватного сектора щодо довжини та орієнтації ланцюгів постачання. Дані звітів про прибутки компаній показують різке зростання кількості згадок таких термінів, як «оншоринг», «френдшоринг» і «неаршоринг» (рис.2. 4).

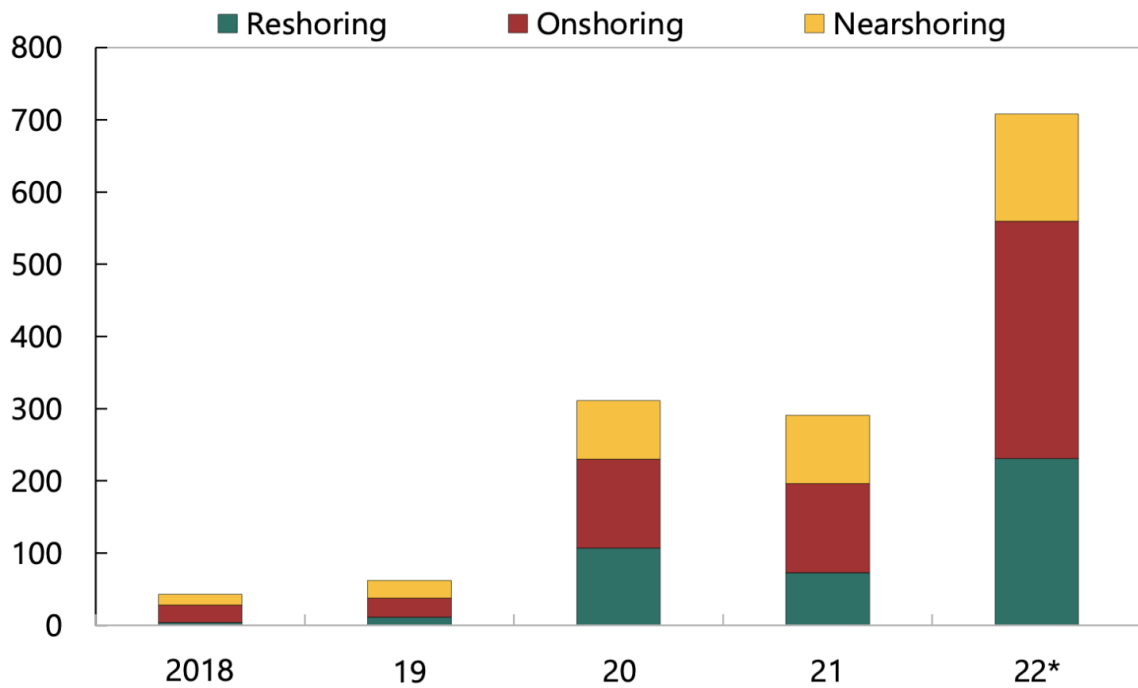

Рис.2.4 Згадування ключових термінів у корпоративних презентаціях (кількість) [56-57]

Айяр та ін. (2023) задокументували ці події та ввели термін «геоекономічна фрагментація», щоб описати керований політикою розворот глобальної економічної інтеграції, який часто керується стратегічними міркуваннями. Ці міркування можуть включати національну або економічну безпеку, а також посилення автономії через зменшення залежності від інших країн. Вони можуть виникнути як результат геополітичного суперництва або як наслідок головним чином цілей внутрішньої економічної політики – наприклад, бажання стимулювати виробництво та зайнятість у межах національних кордонів. Зауважте, що наше визначення геоекономічної фрагментації явно виключає зворотну зміну економічної інтеграції через автономні зміни у перевагах або технологіях, такі як перехід від промислових товарів (які, як правило, є більш придатними для торгівлі) до послуг (які, як правило, менш придатні для торгівлі). Він також не включає зменшення транскордонних

ризиків, зумовлене пруденційною політикою, яка проводиться для покращення внутрішньої фінансової стабільності.

Подібно до того, як більша глобальна економічна інтеграція вплинула на світову економіку через численні взаємопов'язані канали, геоекономічна фрагментація, ймовірно, матиме протилежний вплив майже через ті самі канали. Протягом кількох десятиліть міжнародна торгівля була каталізатором наздоганяння доходів у різних країнах (рис. 2.5), значного скорочення глобальної бідності та зниження цін, особливо для споживачів з низькими доходами. Ці досягнення знаходяться під загрозою геоекономічної фрагментації. Транскордонна міграція принесла відчутні переваги як людям, так і компаніям, сприяючи підвищенню ефективності розподілу робочої сили між країнами з різними рівнями доходу та продуктивності, водночас створюючи грошові перекази, які часто виступали макроекономічним стабілізатором для країн походження.

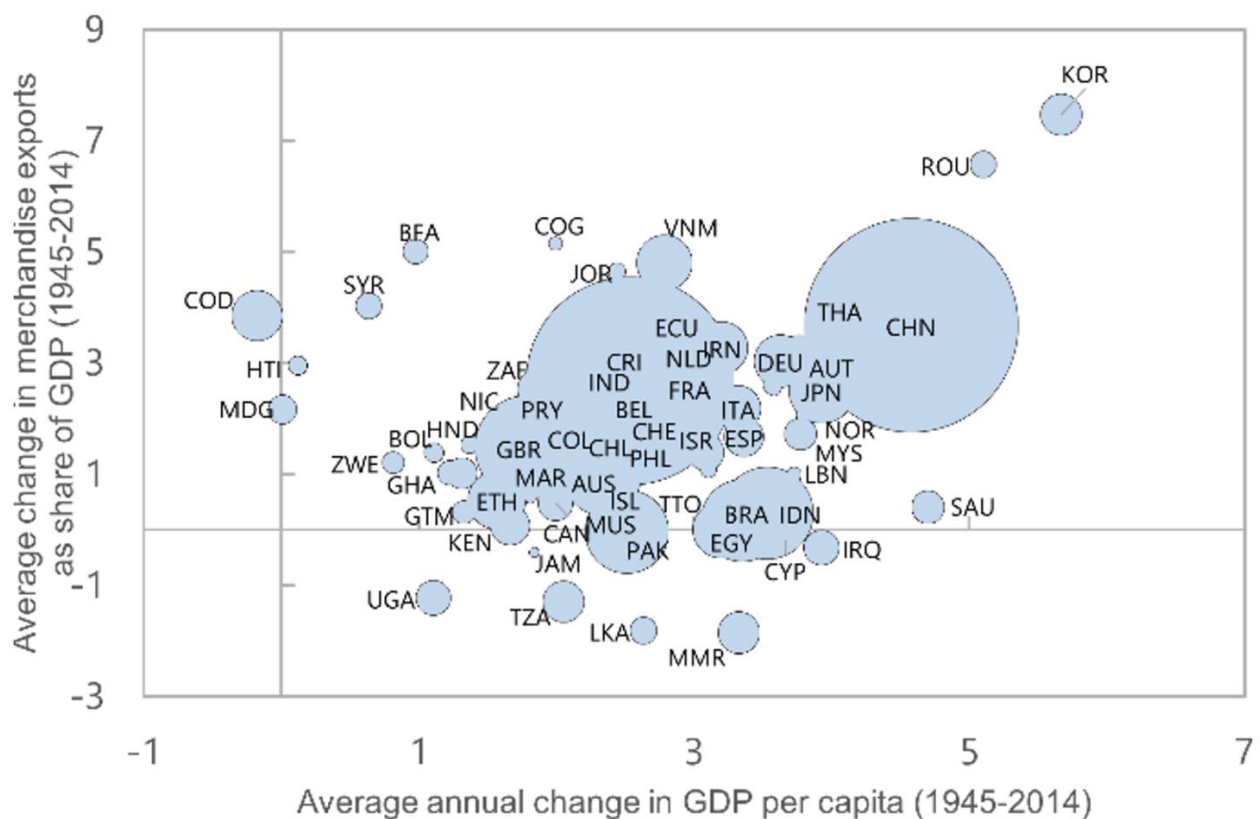

Рис. 2.5 Зростання ВВП і торгівлі, 1995–2014 рр (Середньорічна зміна реального ВВП на душу населення порівняно із середньорічною зміною експорту як частка ВВП (у відсотках) [56-57]

Потоки капіталу, особливо більш стабільний різновид прямих іноземних інвестицій, забезпечили менш розвинені економіки цінним джерелом зовнішнього фінансування, сприяючи зростанню продуктивності фірм і поглибленню внутрішніх фінансових ринків. Усі ці канали, крім того, сприяли поширенню технологій від світових наукових кордонів до різних країн через ідеї, втілені в торгівлі, інвестиціях і людях.

Звичайно, глобалізація не була бездоганною. Є певні докази того, що міжнародна торгівля сприяла зростанню нерівності в розвинутих економіках (хоча вона відіграла значно меншу роль, ніж технологічні зміни). Міграція часто викликала політичну негативну реакцію з боку працівників приймаючої країни та скарги на відтік мізків до рідних країн. А більш мінливі джерела транскордонного капіталу, такі як портфельні потоки та банківські потоки, діяли для передачі економічного стресу через національні кордони та посилення економічних криз. Тим не менш, докази, надані в літературі, свідчать про те, що в цілому переваги значно переважали витрати. Крім того, у більшості випадків негативні побічні ефекти глобалізації, такі як зростання нерівності та фінансова волатильність, можна пом'якшити (без відмови від переваг економічної інтеграції) за допомогою додаткових внутрішніх заходів, таких як перерозподіл доходів і підтримка ринку праці, з одного боку, і відповідне макропруденційне регулювання з іншого.

Заглядаючи в майбутнє, геоекономічна фрагментація значно ускладнить прогрес у забезпеченні глобальних суспільних благ, таких як боротьба зі зміною клімату та готовність до пандемії. І оскільки геоекономічна фрагментація продовжує розгортатися, супутня невизначеність під час переходу до більш фрагментованого світу, ймовірно, самостійно гальмуватиме економічне зростання, наприклад, оскільки фірми затримують інвестиційні рішення, а домогосподарства збільшують запобіжні заощадження.

Вивчення кількісної оцінки втрат від геоекономічної фрагментації залишається в зародковому стані. Але в Aiyar et al. (2023) ми розглядаємо чотири останні дослідження, які зробили перші кроки в цьому напрямку (IMF 2022a),

Bolhuis et al. в майбутньому, Cerdeiro et al. 2021, Goes і Bekkers 2022)). Кожне дослідження робить різні припущення щодо природи фрагментації, складу геополітичних та/або торговельних блоків, типів бар'єрів, встановлених між блоками, та еластичності заміщення серед постачальників. Кожна стаття також вивчає кілька сценаріїв моделювання. Тому порівняння досліджень між яблуками неможливо. Тим не менш, з'являються деякі спільні теми (рис.2.6).

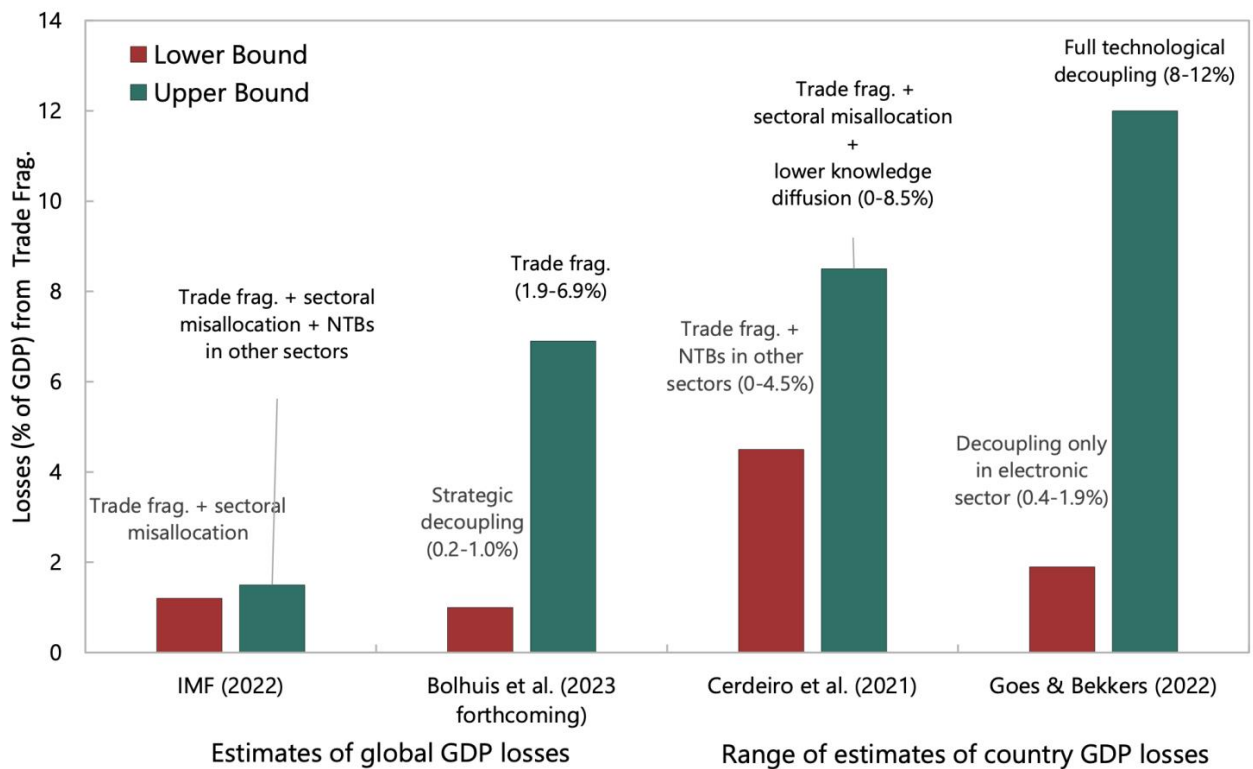

Рис. 2.6 Довгострокові втрати від фрагментації глобальної торгівлі (у відсотках ВВП) [56-57]

По-перше, витрати тим більші, чим глибша фрагментація. Кожна стаття розглядає низку сценаріїв, і ті, що включають більше бар'єрів і менше вибору для країн, призводять до більших втрат виробництва. Наприклад, у МВФ (2022а) втрати є більшими після розширення нетарифних торговельних бар'єрів лише з окремих секторів на всі товарні сектори, тоді як у Cerdeiro et al. (2021) і Bolhuis et al. (майбутні) втрати є більшими, якщо «неприєднані» країни змушені обирати сторону та торгувати виключно з одним домінуючим блоком, а не вільно торгувати з кількома домінуючими блоками.

По-друге, зменшення поширення знань через технологічне відокремлення є потужним підсилювачем каналу торгівлі. Документи, в яких чітко розглядаються динамічні ефекти, що виникають внаслідок технологічного відокремлення, такі як Goes і Bekkers (2022) і Cerdeiro et al. (2021), виявили більший вплив, ніж ті, які моделюють лише торговельні бар'єри. Це пояснюється тим, що продуктивність, яка є основою потенціалу для підвищення економічного добробуту країн, значною мірою визначається доступом до технологій, знань і процесів.

По-третє, ринки, що розвиваються, і країни з низьким рівнем доходу, як правило, піддаються найбільшому ризику через фрагментацію торгівлі та технологій. Оскільки вони знаходяться далі від технологічного кордону, вони непропорційно втрачають, коли доступ до втілених технологій і досліджень і розробок перешкоджає. Загалом збитки залежать від загальної відкритості торгівлі, торговельного впливу іншого блоку до фрагментації та концентрації торговельного ризику в секторах з низькою еластичністю заміщення.

По-четверте, витрати на перехід, імовірно, будуть значними. Короткострокова еластичність заміщення в торгівлі значно менша, ніж довгострокова еластичність, тому що реконфігурація ланцюгів постачання потребує часу та зусиль. Як показано у Volhuis et al. (готується до друку), це означає, що короткострокові витрати від фрагментації торгівлі можуть бути набагато більшими, ніж довгострокові витрати, зображені на малюнку 6. З іншого боку, для накопичення втрат продуктивності від меншого поширення знань може знадобитися час, збільшуючи довгострокові витрати. строкова вартість технологічного відокремлення.

Нарешті, представлені тут оцінки не слід розглядати як верхню межу, оскільки вони не відображають можливий вплив через кілька каналів передачі геоекономічної фрагментації. Немає оцінок спільного ефекту фрагментації через усі описані вище канали, включаючи скорочення потоків робочої сили та капіталу, а також погіршення надання глобальних суспільних благ. Крім того, взаємодія різних каналів, а також міркування політичної економії, такі як

надмірна відплата та невизначеність політики, також можуть збільшити потенційні втрати.

2.3. Альтернативні сценарії розвитку глобальної економіки в дезінтеграційних умовах.

Геополітична напруженість, стагнація у великих економіках, боргова криза та зміна клімату є ключовими факторами ризику, які можуть призвести до подальших збоїв у світовій економіці. Макроекономічні шоки можуть мати серйозний вплив на результати бізнесу, оскільки вони впливають на витрати виробництва, купівельну спроможність споживачів і потенціал ринку. Оскільки економічна невизначеність зберігається, компаніям необхідно оцінити стабільність свого бізнесу щодо майбутніх шоків і бути готовими до ряду макроекономічних сценаріїв.

Невизначеність розширює діапазон вірогідних результатів для глобальної економік. Хоча базовий сценарій є найбільш імовірним із кількох можливих сценаріїв, базові прогнози зазвичай оточені невизначеністю. Оскільки ринкова волатильність і геополітична напруженість домінували в глобальному бізнес-середовищі після пандемії COVID-19 і війни в Україні, діапазон результатів для світової економіки розширився, зменшивши ймовірність базових прогнозів.

У розпал економічної невизначеності аналіз сценаріїв може надати деяку ясність і допомогти компаніям оцінити можливий вплив економічних потрясінь на їхній бізнес

Euromonitor International постійно оцінює економічні ризики та моделює потенційні економічні шоки. Наші прогнози на 3 квартал 2023 року висвітлюють сім альтернативних результатів для світової економіки, крім базового.

Global Scenario Map: Q3 2023

Source: Euromonitor International

Note: *Impact is measured as world GDP change over three years compared to baseline scenario, in percentage points. All scenarios except for Global Stagflation are built using NiGEM, a global econometric model developed by NIELS.

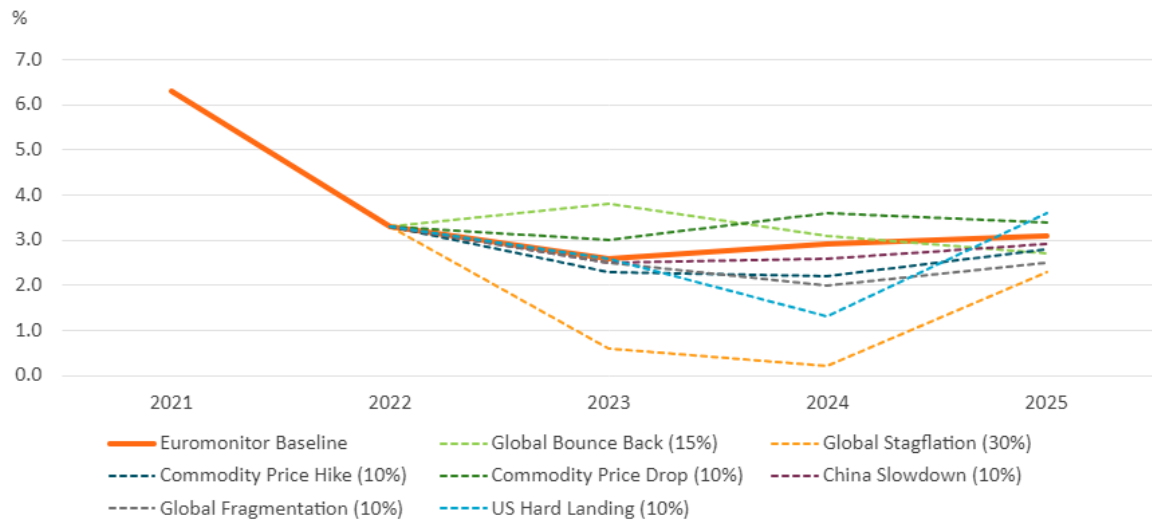

Рис. 2.7. Альтернативні сценарії розвитку глобальної економіки в дезінтеграційних умовах [54-55]

Численні ризики, з якими стикається світова економіка, зберігають високу ймовірність негативного сценарію. Можуть виникнути п'ять сценаріїв ризику, які вплинуть на глобальне зростання та інфляцію: стагфляція, глобальна фрагментація, підвищення цін на сировинні товари, жорстка посадка США та уповільнення економіки в Китаї.

Глобальна стагфляція продовжує залишатися основним ризиком зниження, оскільки світові ціни можуть знову підскочити через подальші перебої в постачанні енергії та продовольства, тоді як найбільші економіки можуть зіткнутися з жорсткою посадкою на тлі тривалої обмежувальної монетарної політики та зростання фінансової нестабільності. Отже, за сценарієм глобальної стагфляції глобальне зростання реального ВВП сповільниться до 0,6% у 2023 році та 0,2% у 2024 році. На додаток до більш слабкого зростання, глобальна інфляція зросте до 7,7% у 2023 році та 6,5% у 2024 році.

Global Real GDP Growth Forecasts: Baseline and Scenario Forecasts 2021-2025

Source: Euromonitor International Macro Model

Notes: (1) Data from 2023 onwards are forecast, updated 4 July 2023; (2) Scenario probability is in bracket next to scenario name.

Рис. 2.8. Сценарій глобальної фрагментації [54-55]

Згідно зі сценарієм глобальної фрагментації, залежні від торгівлі економіки постраждають найбільше в найближчій перспективі, тоді як у середньостроковій та довгостроковій перспективі більшість ринків, а отже, і світова економіка, зіткнуться з повільнішим потенціалом зростання та більшою волатильністю цін.

Подальші перебої з постачанням і зниження виробництва або експорту товарів через конфлікт або рішення ключових постачальників, таких як Організація країн-експортерів нафти (ОПЕК), можуть призвести до постійного зростання світових цін на сировину. Відповідно до цього сценарію підвищення цін на сировинні товари, високі ціни на сировинні товари призведуть до підвищення інфляції та вдарять по попиту, а світова економіка спостерігатиме повільніше зростання як у 2023, так і в 2024 році на 2,3% і 2,2% у реальному вираженні відповідно.

Нарешті, як США (найбільша економіка світу), так і Китай (друга за величиною економіка світу) можуть зіткнутися з ризиком глибшого спаду. У США послаблення споживання та інвестицій через вищі відсоткові ставки може призвести до жорсткого приземлення економіки. У Китаї може спостерігатися більше уповільнення, якщо як короткостроковий прогноз зростання, так і

довгостроковий потенціал зростання погіршаться через глибшу кризу в секторі нерухомості, швидше скорочення населення та спад технологічного прогресу. Жорстка посадка США або уповільнення темпів зростання в Китаї можуть скоротити глобальне зростання на 0,3-1,5 відсоткових пункти щороку протягом наступних двох років.

Кілька факторів можуть призвести до кращих, ніж очікувалося, показників світової економіки, включаючи деескалацію війни в Україні, збільшення державних витрат у ключових економіках і зниження цін на сировинні товари.

За сценарієм глобального відновлення Euromonitor International кращий, ніж очікувалося, геополітичний розвиток і кращі показники ключових економік, зокрема США та Китаю, можуть призвести до глобального зростання реального ВВП на 3,8% у 2023 році.

Це зростання становить збільшення на 1,2 відсоткових пункти відносно базового рівня. У той же час інфляція залишається майже незмінною в 2023 і 2024 роках, оскільки різні інфляційні імпульси компенсують один одного.

Сценарій падіння цін на сировину припускає, що більше відновлюваних ресурсів, вищий обсяг виробництва або підвищення ефективності виробництва призводять до постійного зниження світових цін на сировину. Це принесе користь світовій економіці в цілому, оскільки це може знизити виробничі витрати для підприємств, полегшити вартість життя для споживачів і покращити умови торгівлі для країн-імпортерів сировини. За цим сценарієм світова економіка може зрости на 3,0% у 2023 році та на 3,6% у 2024 році, що на 0,4 та 0,6 процентного пункту вище базового рівня.

Хоча базові прогнози можуть бути хибними, використання макросценаріїв може допомогти мінімізувати несподіванки шляхом вивчення впливу ризиків зниження та можливостей зростання. Включення альтернативних макроекономічних сценаріїв як частини дослідження ринку веде до більш надійного стратегічного планування та кращої реакції на негативні шоки.

Міжнародний економічний порядок після 1945 року був побудований на ідеї про те, що взаємозалежність між націями через посилення торгівлі та економічних зв'язків сприятиме миру та спільному процвітання. Протягом більшої частини останніх 75 років ця ідея керувала політиками та допомогла закласти основу для безпрецедентної ери зростання, вищого рівня життя та скорочення бідності», – зазначає Генеральний директор СОТ Нгозі Оконджо-Івеала у своїй передмові до звіту. «Сьогодні це бачення під загрозою, як і майбутнє відкритої та передбачуваної глобальної економіки».

«СОТ не ідеальна — далеко не так. Але аргументи на користь зміцнення торговельної системи є набагато сильнішими, ніж аргументи на відмову від неї», – каже генеральний директор Оконджо-Івеала.

Починаючи з аналізу поточного стану глобалізації, звіт підтверджує, що геополітична напруженість починає впливати на торговельні потоки, зокрема таким чином, що вказує на фрагментацію торговельних відносин. Розрахунки Секретаріату СОТ показують, наприклад, що потоки торгівлі товарами між двома гіпотетичними геополітичними блоками — на основі моделей голосування на Генеральній Асамблеї ООН — зростали на 4-6 відсотків повільніше, ніж торгівля всередині цих блоків. Однак у звіті стверджується, що, незважаючи на ці висновки, міжнародна торгівля продовжує процвітати, маючи на увазі, що розмови про деглобалізацію все ще не підтверджуються даними. Публікація вказує на розширення торгівлі цифровими послугами, торгівлі екологічними товарами та глобальних ланцюжків створення вартості на додаток до стійкості торгівлі до недавніх глобальних криз.

Далі звіт розглядає взаємозв'язок між економічною інтеграцією та трьома основними викликами, з якими стикається сучасний глобальний економічний порядок: безпека та стійкість, бідність та інклюзивність, а також екологічна стійкість — сфери, у яких аргументи отримали аргументи про те, що глобалізація не принесла очікуваних результатів або викриває країни до надмірних ризиків. Розглядаючи докази, у звіті стверджується, що «повторна глобалізація», яка є відновленням прагнення до інтеграції більшої кількості людей, економік і

нагальних проблем у світову торгівлю, є більш перспективним рішенням цих проблем, ніж фрагментація. Звіт показує, що відкритість торгівлі тісно пов'язана зі зниженою ймовірністю конфліктів і призвела до різкого зниження рівня бідності протягом понад чотирьох десятиліть. Крім того, технологічні вдосконалення завдяки торгівлі мали сильний вплив на скорочення викидів вуглецю.

Нарешті, у звіті наголошується на необхідності розширення торгівлі та співпраці для ефективного вирішення основних проблем, з якими стикаються політики в усьому світі — від безпеки до інклюзивності та зміни клімату. Оновлена та реформована СОТ може відігравати центральну роль у подоланні цих викликів.

Посилення геополітичної напруги створює небезпеку геоекономічної фрагментації. Помітною подією з боку торгівлі стало зниження частки імпорту США з Китаю. Щодо фінансової сторони, то багато говорять про зменшення залежності від долара США, і низка ініціатив захоплює заголовки газет.

Дозвольте мені побудувати свої зауваження так: спочатку я скажу кілька слів про те, як я бачу міжнародну роль долара США. Потім я досліджу наслідки глобальної валютної системи, орієнтованої на долар, перш ніж витягнути деякі уроки для міжнародної системи безпеки.

Долар залишається валютою номер один у світовій фінансовій системі за кількома показниками. Домінування долара особливо помітне на валютних ринках, де він займає з одного боку 88% усіх операцій. Це досить примітно, оскільки трохи більше 20 років тому багато хто очікував, що долар втратить частку ринку євро. Цього не сталося. Трирічні дослідження BIS показують, що частка долара у світовій валютній торгівлі залишається стабільною, тоді як частка євро впала з 38% у 2001 році до 31% у 2022 році. Для порівняння, частка юаня все ще становить 7%, незважаючи на його стрімке зростання в останні роки.

Долар США також є найважливішою валютою в міжнародній банківській справі. Розмір активів і пасивів банківської системи в іноземній валюті значно зріс за останні два десятиліття, але частка долара в цих активах і пасивах

залишається незмінною на рівні близько 60%. Долар також домінує у випуску боргових цінних паперів і торгових рахунках, хоча в останньому випадку є значні відмінності між регіонами.

Розмір економіки США, очевидно, є фактором. Але це, звичайно, не єдине. На США припадає трохи більше 20% світового ВВП і трохи більше 10% світової торгівлі. Якби розмір був головним визначальним фактором, євро та юань були б рівними або навіть випереджали долар.

Я вважаю, що важливість долара зумовлена глибиною та доступністю ринку США, а також важливістю економіки США. Існує також велика залежність від шляху.

Як керуючий Центральним банком Бразилії я, серед іншого, був менеджером резерву. Так само, як член вищого керівництва BIS, я розділяю відповідальність за наші банківські операції. В обох випадках я виявив, що альтернативи долару в коротко- та середньостроковій перспективі справді немає. Менеджери міжнародних резервів, як правило, шукають безпеки, ліквідності та прибутку, приблизно в такому порядку. Казначейські зобов'язання США важко, якщо не неможливо, перемогти принаймні за першими двома критеріями. Казначейські облігації США залишаються найближчим до глобального безпечного активу, незважаючи на бюджетні перешкоди, упереджені та невідвернені зупинки та зниження рейтингів.

Вони також є найбільш ліквідними активами з фіксованим доходом у світі. Останніми роками ліквідність на ринку казначейських зобов'язань знизилася, але й на більшості інших ринків. Тому не дивно, що близько 60% міжнародних резервів продовжують бути деноміновані в доларах США.

Якщо зайти глибше, то глибина доларового ринку зумовлена сукупністю факторів, які важко відтворити деінде.

1. По-перше, це розмір емісії. Хоча загальний державний борг у євроні також дуже високий, ліквідність фрагментована, що обмежує суму, якою можна торгувати в будь-який момент часу.
2. По-друге, долар є вільно конвертованим.

3. Третій момент — різноманітна база інвесторів.
4. По-четверте, це багата екосистема допоміжних гравців, починаючи від рейтингових агентств до зберігачів і ринкових інфраструктур.

І останнє, але не менш важливе: влада США, зокрема Федеральна резервна система, показали, що вони дуже піклуються про безперебійне функціонування ринку казначейства та інших фінансових ринків. Вони запровадили низку механізмів захисту, щоб зберегти ці ринки відкритими. Дозвольте мені лише згадати Іноземні та міжнародні валютні органи (FIMA) у Федеральному резервному банку Нью-Йорка, де центральні банки можуть обмінювати свої цінні папери казначейства на готівку.

Усе це не означає, що роль домінуючої резервної валюти не може змінитися. Дійсно, ми бачили кілька змін у минулому: від фунта стерлінгів до долара на початку 1920-х років, повернення до фунта стерлінгів після того, як США залишили золотий стандарт приблизно через 10 років, і назад до долара через кілька років. Ми також бачили періоди, коли домінуюча валюта конкурувала з кількома іншими, наприклад, французький франк у 1920-х роках і євро сьогодні (Eichengreen and Flandreau (2009)). Ми могли б побачити рух до більш диверсифікованих резервних портфелів або регіональних валют транспортних засобів.

Звичайно, глобальна фінансова система, заснована на одній провідній валюті, має недоліки. Найважливіший стосується міжнародних переливів. Кожен економічний політик знає, що зміни процентних ставок у США матимуть значні наслідки для фінансових умов у їхній економіці. Існує також велика академічна література, яка підтверджує цю тезу (див. Caballero and Upprer (2023)). Важливо, що крім торгового каналу, про який ми дізналися в університеті, існує фінансовий канал, заснований на невідповідності валют у балансі позичальника або кредитора. Це пов'язує ключові макроекономічні змінні з курсом долара. Важливо, що фінансовий канал працює в протилежному напрямку до торговельного каналу: ослаблення національної валюти по відношенню до

долара може призвести до скорочення, а не до розширення, передбаченого торговим каналом.

Побічні ефекти не зникнуть у глобальній фінансовій системі з кількома провідними валютами, навіть якщо вони можуть бути послаблені диверсифікацією.

Важливо те, що існують також способи пом'якшення вторинних ефектів у світі панування долара.

Перший рубіж захисту — чітке наведення ладу в домі. На додаток до міцних фіскальних і зовнішніх позицій, це включає наявність міцних рамок макроекономічної політики, які дають політикам інструменти для адекватного реагування на широкий спектр потрясінь.

На жаль, міцних фундаментальних показників недостатньо, щоб запобігти країнам від труднощів. Це забезпечує обґрунтування міжнародної, в ідеалі глобальної, системи безпеки, яка може допомогти країнам згладити адаптацію до шоків і подолати потенційні розриви ліквідності. Двосторонні домовленості, такі як своп-лінії центрального банку, або регіональні угоди, наприклад Чіангмайська ініціатива взаємної взаємодії в Азії та Європейський механізм стабільності в Європі, займають важливе місце в глобальній мережі безпеки. Але вони також мають свої обмеження, а саме те, що вони повинні вписуватися в політичний та економічний контекст країни, яка надає грант. Лише багатосторонні установи, такі як МВФ, можуть забезпечити універсальний і заснований на правилах доступ для всіх.

Але глобальна мережа безпеки працює лише в тому випадку, якщо інституції в її основі мають відповідні процеси та достатню вогневу міць для виконання своїх функцій. Щодо останнього, то важливо поповнити вогневу міць МВФ. У 1980 році загальні ресурси МВФ становили приблизно 2,3% світових зовнішніх зобов'язань. Сьогодні квотні ресурси МВФ складають менше 0,25% світових зовнішніх зобов'язань. Позичені кошти можуть збільшити кредитну спроможність МВФ трохи вище 0,5% світових зовнішніх зобов'язань. Це не дуже багато і може підірвати здатність МВФ справлятися з проблемами ліквідності у

великій економіці чи кількох середніх економіках одночасно. Треба терміново готуватися до такої можливості.

Хоча в якийсь момент у майбутньому ми можемо спостерігати перехід до глобальної фінансової системи з кількома провідними валютами, будь-які зміни, ймовірно, залишатимуться поступовими. Долар, ймовірно, деякий час залишатиметься домінуючою валютою.

Існують способи боротьби з міжнародними переливами, які передбачають поточні домовленості. Зокрема, нам необхідно: (i) подальше зміцнення нашої макрофінансової політики; та (ii) забезпечити ефективну глобальну мережу безпеки.

Висновки до 2 розділу

Глобальна пандемія коронавірусу COVID-19 мала серйозний негативний вплив на світову економіку. Протягом 2020 року світовий сукупний валовий внутрішній продукт (ВВП) впав на 3,4 відсотка. Щоб подати цю цифру в перспективу, світовий ВВП сягнув 84,9 трильйона доларів США у 2020 році – це означає, що падіння економічного зростання на 3,4 відсотка призведе до втрати економічного результату понад два трильйони доларів США. Однак світова економіка швидко оговталася від початкового шоку, знову досягнувши позитивного рівня зростання в 2021 році. Того року вона досягла 96,3 трильйона доларів США, і очікується, що вона продовжить зростати в наступні роки, хоча війна Росії в Україні з лютого 2022 року і його вплив на світову економіку може перешкоджати економічному зростанню. Тим не менш, у 2022 році світовий ВВП зріс більш ніж на три відсотки.

У Південній Азії, за прогнозами ООН, середнє зростання ВВП сповільниться з 5,6% минулого року до 4,8% цього року в результаті високих цін на продовольство та енергоносії, «жорсткості монетарної та фіскальної вразливості».

Але зростання в Індії, яка цього року, як очікується, випередить Китай як найбільш густонаселена нація у світі, очікується, що зростання залишиться

високим на рівні 5,8%, дещо нижче за оцінені 6,4% у 2022 році, «оскільки вищі процентні ставки та глобальне уповільнення тиснуть на інвестиції та експорт», – йдеться у звіті ООН.

У Західній Азії країни-виробники нафти виграють від високих цін і зростання виробництва, а також від пожвавлення туризму, заявили в ООН. Але економіки, які не є виробниками нафти, залишаються слабкими «враховуючи посилення доступу до міжнародних фінансів і суворі фіскальні обмеження», і прогнозується, що середнє зростання в регіоні сповільниться з приблизно 6,4% у 2022 році до 3,5% цього року.

В ООН заявили, що Африка постраждала від «численних потрясінь, включаючи зниження попиту з боку ключових торговельних партнерів (особливо Китаю та Європи), різке підвищення цін на енергоносії та продукти харчування, швидке зростання вартості позик і несприятливі погодні явища».

Геополітична напруженість, стагнація у великих економіках, боргова криза та зміна клімату є ключовими факторами ризику, які можуть призвести до подальших збоїв у світовій економіці. Макроекономічні шоки можуть мати серйозний вплив на результати бізнесу, оскільки вони впливають на витрати виробництва, купівельну спроможність споживачів і потенціал ринку. Оскільки економічна невизначеність зберігається, компаніям необхідно оцінити стабільність свого бізнесу щодо майбутніх шоків і бути готовими до ряду макроекономічних сценаріїв.

Невизначеність розширює діапазон вірогідних результатів для глобальної економіки

Хоча базовий сценарій є найбільш імовірним із кількох можливих сценаріїв, базові прогнози зазвичай оточені невизначеністю. Оскільки ринкова волатильність і геополітична напруженість домінували в глобальному бізнес-середовищі після пандемії COVID-19 і війни в Україні, діапазон результатів для світової економіки розширився, зменшивши ймовірність базових прогнозів.

3 РОЗДІЛ

ПЕРСПЕКТИВНІСТЬ ГЛОБАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ В УМОВАХ СВІТОВОЇ ДЕЗІНТЕГРАЦІЇ

3.1. Прогнози дезінтегації глобальної економіки.

Після потужного постпандемічного зростання у 2021 та 2022 роках економіка ЄС втратила імпульс. Реальний ВВП дуже помірно скоротився в четвертому кварталі 2022 року і майже не зріс у перші три квартали цього року. Висока вартість життя призвела до більших витрат, ніж очікувалося. З зовнішнього боку світова торгівля не надавала підтримки. Тим часом реакція монетарної політики на високу інфляцію пробивається в економіці, і фіскальна підтримка частково припиняється.

Цей осінній прогноз передбачає зростання ВВП у 2023 році на рівні 0,6% як в ЄС, так і в єврозоні. Це 0,2 в.п. нижче, ніж прогнозовано влітку, і навіть більший перегляд у бік зниження порівняно з весняним прогнозом на 0,4 в.п. У майбутньому очікується помірне відновлення зростання, оскільки споживання відновиться разом зі зростанням реальної заробітної плати, інвестиції залишатимуться сприятливими та зовнішній попит підвищиться.

Прогнозується, що зростання ВВП ЄС покращиться до 1,3% у 2024 році, що все ще нижче за потенціал і перегляд у бік зниження на 0,1 процентного пункту. з літа. Прогнозується, що у 2025 році він зросте до 1,7%.

У зоні євро очікується, що зростання ВВП буде дещо нижчим, на рівні 1,2% у 2024 році та 1,6% у 2025 році. За оцінками, інфляція ГІЦП досягла дворічного мінімуму в єврозоні в жовтні та, за прогнозами, продовжить знижуватися протягом прогнозного горизонт. В ЄС загальна інфляція знизиться з 6,5% у 2023 році до 3,5% у 2024 році та 2,4% у 2025 році. У єврозоні прогнозується падіння з 5,6% у 2023 році до 3,2% у 2024 році та 2,2% у 2025 рік.

Таблиця 3.1.

**Прогноз основних економічних показників за умов глобальної
дезінтеграції**

GDP ВВП	Inflation Інфляція	Deficit Дефіцит	Unemployment Безробіття
EU:	EU:	EU:	EU:
2023: 0.6%	2023: 6.5%	2023: -3.2%	2023: 6.0%
2024: 1.3%	2024: 3.5%	2024: -2.8%	2024: 6.0%
2025: 1.7%	2025: 2.4%	2025: -2.7%	2025: 5.9%

Джерело: складено автором

Втрата імпульсу зростання цього року була підкріплена відсутністю надійного двигуна зростання, зі слабкістю, особливо у споживанні, а також у зовнішній стороні. Приватне споживання загалом стагнувало, оскільки зростання номінальної заробітної плати продовжувало відставати від інфляції. Обсяг роздрібних продажів до літа все ще знижувався в річному обчисленні, особливо в автомобільному паливі та продуктах харчування, де ціни залишаються високими. Водночас витрати на послуги зросли, частково пов'язане з подальшим відновленням туристичних прибуттів до ЄС. Проте експорт скоротився, а чиста торгівля позитивно сприяла зростанню лише тому, що падіння імпорту випереджало падіння експорту. Інвестиції – як державні, так і приватні – також зросли лише незначно в першій половині року, хоча їх динаміка була дуже нестабільною в країнах-членах. Що стосується виробництва, валову додану вартість у промисловості стримували слабкий попит і висока вартість енергії. Подібним чином високі затрати та витрати на фінансування, а також нестача робочої сили гальмували будівельну діяльність, особливо у сфері житла. Внаслідок обмеження купівельної спроможності через інфляцію ділова активність у сфері послуг із інтенсивним контактом стагнувала після швидкого відновлення минулого року. Навпаки, ІТ-послуги та бізнес-послуги, на які припадає майже п'ята частина валової доданої вартості ЄС, постійно зростали.

Європейський центральний банк востаннє підвищував свої облікові процентні ставки у вересні на 25 базисних пунктів. Відображаючи ринкові

очікування на кінцеву дату цього прогнозу, тримісячні ф'ючерси Euribor припускають, що після піку в 4% у жовтні короткострокові номінальні процентні ставки єврозони поступово знижуватимуться до 3% до кінця 2025 року. Більшість центральних банків у державах-членах поза зоною євро також зберігають свої процентні ставки незмінними з вересня, тоді як інші в деяких країнах Центральної та Східної Європи нещодавно послабили свою монетарну політику. З огляду на шлях інфляції, прогнозований у цьому прогнозі, очікується, що короткострокові реальні процентні ставки в єврозоні стануть позитивними до кінця року та поступово зростуть до 1% до кінця 2025 року. Номінальні довгострокові ставки в єврозоні (10 років) збільшився за останні місяці, оскільки інвестори враховували ставки політики «вищі за довші». Очікується, що протягом прогнозного горизонту вони залишаться на рівні близько 3,4%. У реальному вираженні вони також залишаться стабільними на рівні близько 0,9%. Тим часом дані банківського кредитування в єврозоні свідчать про продовження пом'якшення кредитних потоків у приватний сектор, причому в останні місяці чисті кредитні потоки стали навіть негативними в ряді держав-членів. Зменшення банківського кредитування зумовлене посиленням умов пропозиції, в тому числі через посилення стандартів кредитування як для підприємств, так і для домогосподарств, та зниженням попиту. Посилення кредитних стандартів і зниження попиту продовжуватимуть впливати на ціни на нерухомість, угоди та будівництво ще кілька кварталів.

Загальні інвестиційні витрати мають стабільно зростати протягом прогнозного періоду.

Надійні корпоративні баланси створюють можливості для вирішення питань трансформації бізнесу та налагодження потужностей, необхідних для переходу до енергозбереження та виробництва з низьким рівнем викидів. Послаблення обмежень для вироб

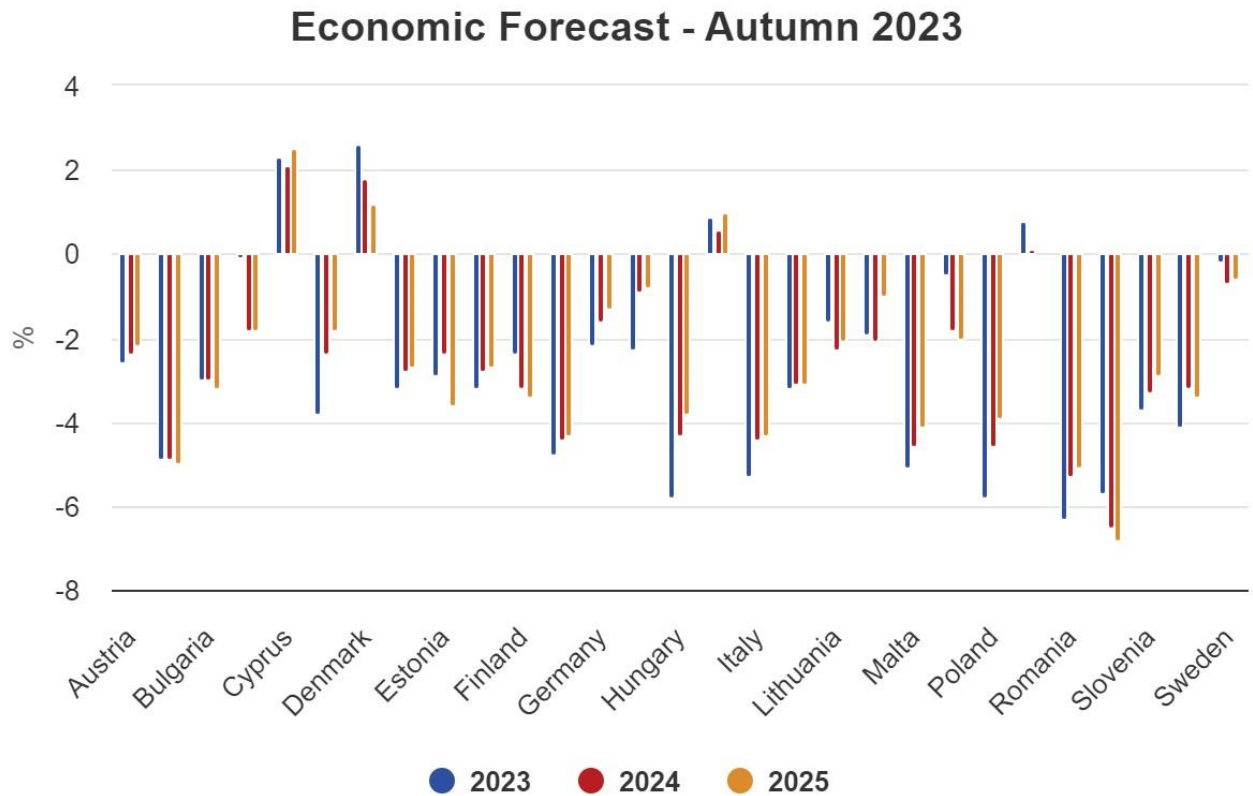

Рис. 3.1. Економічний прогноз в географічній перспективі [54-55]

для підтримки інвестицій. Інвестиції в інфраструктуру також мають зростати завдяки державним витратам і фінансуванню з Фонду відновлення та стійкості (RRF) і фондів політики згуртованості. Очікується, що загальне зростання інвестицій у ЄС сповільниться до 1,2% у 2023 році та зросте до 1,5% у 2024 році та 2,3% у 2025 році. Загалом ці темпи нижчі, ніж середні показники за період 2015-19 років, зокрема через падіння інвестицій у житло.

Очікується, що підвищення заробітної плати, подальше зростання зайнятості та подальше уповільнення інфляції підвищать купівельну спроможність домогосподарств у 2024 та 2025 роках, підвищуючи споживання.

У той же час, після підвищення в цьому році, очікується, що рівень заощаджень залишиться стабільним на рівні, дещо вищому за середній показник до пандемії, що перешкоджає більш сильному відновленню споживання. Вищий рівень відсоткових ставок збільшує альтернативну вартість споживання, тоді як підвищена невпевненість споживачів підтримує мотивацію до запобіжних заощаджень. Крім того, не слід очікувати подальшого збільшення будь-яких

залишкових надлишкових заощаджень, спричинених пандемією, оскільки ці заощадження дедалі більше розподіляються на менш ліквідні активи та продовжують зберігатися домогосподарствами з високим рівнем доходу та меншою схильністю до споживання.

У першій половині 2023 року ринок праці ЄС продовжував розвиватися, незважаючи на уповільнення економічного зростання. У другому кварталі цього року рівень активності та зайнятості досяг найвищого рівня за всю історію, а у вересні рівень безробіття залишався близьким до рекордно низького рівня.

Співіснування низького безробіття та високої частки вакансій і нестачі робочої сили вказує на все ще жорсткий ринок праці.

Ця тіснота має широку основу, і докази свідчать про те, що галузева невідповідність або невідповідність кваліфікації не є головною рушійною силою. Проте дефіцит робочої сили продовжує відчуватися гостро в деяких секторах і професіях – напр. у сфері охорони здоров'я, гостинності, будівництва та ІКТ. У майбутньому ринок праці залишатиметься стійким, але є ознаки деякого охолодження. Очікування щодо зайнятості, як повідомляється в бізнес-оглядах Комісії, протягом року знизилися, залишаючись значно вищими за довгостроковий середній рівень, і в деяких державах-членах спостерігалось зростання безробіття. Темпи створення робочих місць сповільнилися в першій половині року та, як очікується, залишаться низькими в другій половині. Проте, оскільки економічна активність поступово покращується, зростання зайнятості продовжиться. Прогнозується, що цього року зростання зайнятості в ЄС складе 1,0%, частково завдяки зросту, зафіксованому наприкінці минулого року, а потім знизиться до 0,4% у 2024 та 2025 роках. Очікується, що рівень безробіття залишатиметься стабільним протягом прогнозного періоду. Прогнозується, що цього року зростання номінальної заробітної плати ще більше прискориться, а потім поступово сповільниться у 2024 та 2025 роках. Важливо, що за цим прогнозом зростання заробітної плати наздоганятиме відставання та перевищуватиме інфляцію в ці роки, що нарешті дозволить працівникам відновити купівельну спроможність. Це все ще сумісно з інфляцією, яка

повертається до цільового рівня, оскільки продуктивність праці зростає, а прибуток на одиницю продукції зменшується.

Інфляція за ГППЦ продовжує стрімко знижуватися з піку 10,6% у річному обчисленні, зафіксованого в жовтні 2022 року в єврозоні. У жовтні цього року він, за оцінками, досяг дворічного мінімуму в 2,9%. Подібним шляхом пішла інфляція в ЄС.

Стрімке зниження споживчих цін на енергоносії протягом року було ключовим рушієм, але в останні місяці поміркованість інфляції була більш широкомасштабною, декілька показників основного інфляційного тиску вказували на послаблення цінової динаміки. Оскільки жорсткість монетарної політики продовжує впливати на економіку, інфляція продовжуватиме знижуватися, хоча й більш помірними темпами, відображаючи загальне послаблення інфляційного тиску на продукти харчування, промислові товари та послуги. Ціни на послуги сповільнюються більш поступово, ніж на інші категорії споживання, що відображає притаманну їм інерцію та відносно сильнішу роль заробітної плати. Зменшення прибутку від одиниці продукції, яке вже спостерігалось в перших двох кварталах 2023 року, має продовжитися в 2024 році, враховуючи сильне, хоча й помірне, зростання вартості робочої. Що стосується цін на енергоносії, реакція цін на нафту, як спотових, так і ф'ючерсних, залишилася загалом приглушеною після нападу ХАМАС на Ізраїль і подальшого конфлікту на Близькому Сході. На кінцеву дату цього прогнозу ф'ючерси на нафту протягом прогнозного горизонту були лише трохи вищими (близько 5%), ніж передбачалося влітку. Крива ф'ючерсних цін на газ залишається загалом узгодженою з кривою, що лежить в основі літнього прогнозу, причому ціни на газ дуже поступово знижуються до 45 євро/МВт-год до кінця 2025 року. Таким чином, інфляційний імпульс від цін на енергоносії буде дещо вищим, ніж очікувалося раніше 2024 р. і загалом нейтральний у 2025 р.

Зовнішній попит цього року майже не підтримував, оскільки світова торгівля товарами продовжувала скорочуватися. Прогнозується, що локальне

зростання (за винятком ЄС) сягне 3,5% у 2023 році, що відображає силу в розвинутих економіках у першій половині року. Прогнозується, що у 2024 році він знизиться до 3,2%, оскільки наслідки жорсткої монетарної політики продовжують впливати та уповільнення економіки в Китаї. Очікується, що у 2025 році він знову зросте до 3,5% у міру відновлення економіки розвинутих країн. Спад у світовій торгівлі тривав протягом літа, коли світовий імпорт товарів за межі ЄС скоротився на 3% порівняно з аналогічним періодом минулого року за перші вісім місяців 2023 року, оскільки геополітична напруженість і посилення протекціонізму знизили еластичність торгівлі. Очікується, що світовий імпорт (за винятком ЄС) відновиться у 2024 році порівняно з анемічними показниками 2023 року та зміцниться далі у 2025 році. Відповідно до цього прогнозується, що експорт ЄС прискориться протягом прогнозного періоду, хоча очікується, що ЄС зросте втратити частку ринку. Однак, оскільки імпорт також відновлюється відповідно до економічної активності, внесок чистої торгівлі у зростання ВВП буде загалом нейтральним у прогнозовані роки. Тим часом падіння цін на енергоносії покращило умови торгівлі в ЄС, а в результаті відновлення торговельного балансу товарів підштовхнуло баланс поточних операцій. Профіцит поточного рахунку ЄС має покращитися до 2,5% у 2023 році та стабілізуватися на цьому рівні протягом прогнозного періоду.

Прогнозується, що дефіцит державного бюджету ЄС дещо скоротиться у 2023 році до 3,2% ВВП, 0,1 процентного пункту. нижче попереднього року.

За оцінками, дискреційна фіскальна підтримка значно зменшилася завдяки повній поетапній відміні тимчасових заходів, пов'язаних з пандемією, скороченню субсидій на приватні інвестиції та меншому чистому бюджетному впливу заходів, пов'язаних з енергетикою. Навпаки, менш сприятливе економічне середовище та вищі процентні витрати мають надати вплив на збільшення дефіциту на сукупний дефіцит ЄС у 2023 році. Очікується, що обмеження дискреційної фіскальної підтримки призведе до подальшого скорочення дефіциту у 2024 та 2025 роках до 2,8% від ВВП у 2024 році та до 2,7% у 2025 році. Тим не менш, вищі відсоткові ставки будуть обтяжувати

державні фінанси набагато більше, ніж це було в минулому, відволікаючи ресурси від інших пріоритетів. Прогнозується, що фіскальна позиція ЄС зміниться у 2023 році на 0,4% ВВП і навіть більше у 2024 році (на 0,7%), в основному пов'язана з очікуваною поетапною відмовою від заходів, пов'язаних з енергетикою. Прогноз відсутності змін у політиці на 2025 рік вказує на дещо скорочувальну фіскальну позицію ЄС того року. Як наслідок, очікується, що фіскальна політика у 2023-2025 роках не посилить додатковий інфляційний тиск, але також не підтримує економіку. Співвідношення боргу ЄС до ВВП продовжить знижуватися до 83% у 2023 році через подальше зростання інфляції, виміряної дефлятором ВВП, тоді як вищі відсоткові ставки за новими випусками боргових зобов'язань лише поступово збільшують процентні витрати завдяки тривалому терміну погашення державних боргів в ЄС. У 2024 і 2025 роках, за прогнозами, коефіцієнт боргу в цілому стабілізується, залишаючись вищим за рівень 2019 року, який становив приблизно 79%.

Останніми місяцями зростає невизначеність і ризики погіршення економічних перспектив. Вони, насамперед, пов'язані з розвитком тривалої загарбницької війни Росії проти України та конфлікту на Близькому Сході. Енергетичні ринки видаються найбільш вразливими, оскільки нові збої в енергопостачаннях потенційно можуть мати значний вплив на ціни на енергоносії, світовий обсяг виробництва та загальний рівень цін. Економічний розвиток в основних торговельних партнерах ЄС, зокрема в Китаї, також створює ризики. З внутрішньої сторони передача жорсткості монетарної політики може впливати на економічну активність довше та більшою мірою, ніж прогнозується в цьому прогнозі, оскільки пристосування компаній, домогосподарств та державних фінансів до середовища високих процентних ставок може виявитися більш складним. За винятком ризиків для розвитку цін на енергоносії, висвітлених вище, ризики для прогнозу щодо інфляції виглядають загалом збалансованими. Нарешті, зростаючі ризики, пов'язані зі зміною клімату, також впливають на перспективи. Природні небезпеки, такі як хвилі спеки, пожежі, посухи та повені, які вирують на континенті все частіше та

масштабніше, ілюструють драматичні наслідки зміни клімату для навколишнього середовища та постраждалих людей, а також для економіки.

Світова економіка продовжує оговтуватися після пандемії, російського вторгнення в Україну та кризи вартості життя. Оглядаючись назад, стійкість була надзвичайною. Незважаючи на зруйновані війною енергетичні та продовольчі ринки та безпрецедентне посилення монетарної політики для боротьби з високою протягом десятиліть інфляцією, економічна активність уповільнилася, але не зупинилася. Незважаючи на це, зростання залишається повільним і нерівномірним із розширенням розбіжностей.

Згідно з нашими останніми прогнозами, світове економічне зростання сповільниться з 3,5 відсотка у 2022 році до 3 відсотків цього року та 2,9 відсотка наступного року, що на 0,1 відсоткового пункту на 2024 рік знизиться порівняно з липнем. Це залишається значно нижче середнього історичного показника.

Загальна інфляція продовжує сповільнюватися з 9,2 відсотка у 2022 році в річному обчисленні до 5,9 відсотка цього року та 4,8 відсотка у 2024 році. Прогнозується, що базова інфляція, яка не включає ціни на продукти харчування та енергоносії, також знизиться, хоча й більш поступово, до 4,5 відсотка наступного року. Більшість країн навряд чи повернуть інфляцію до цілі до 2025 року.

Growth and inflation

Forecasts for growth have diverged, while inflation in most countries isn't likely to return to target until 2025.

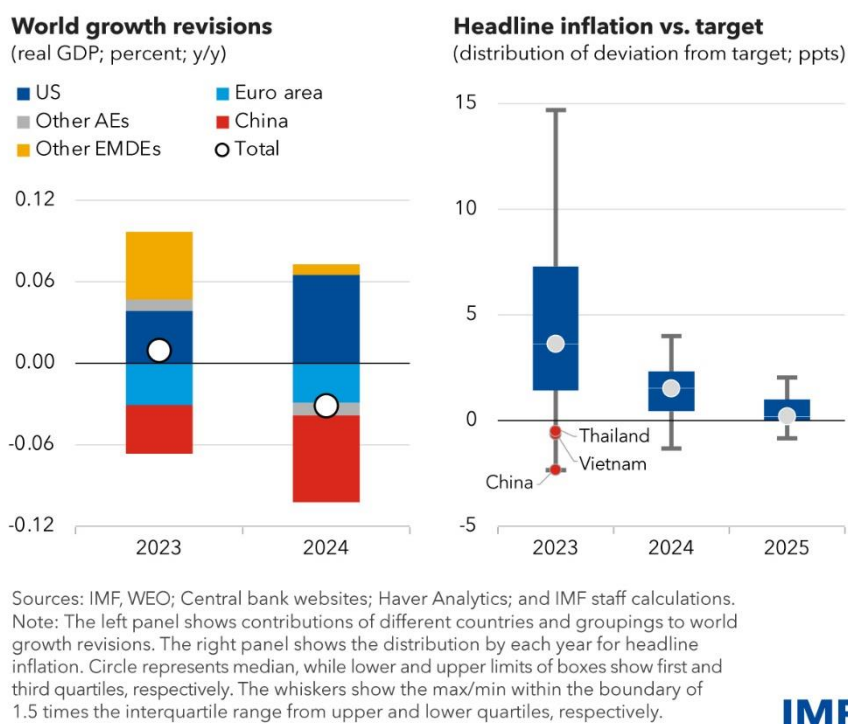

Рис. 3.2. Прогноз економічного росту та інфляції [54-55]

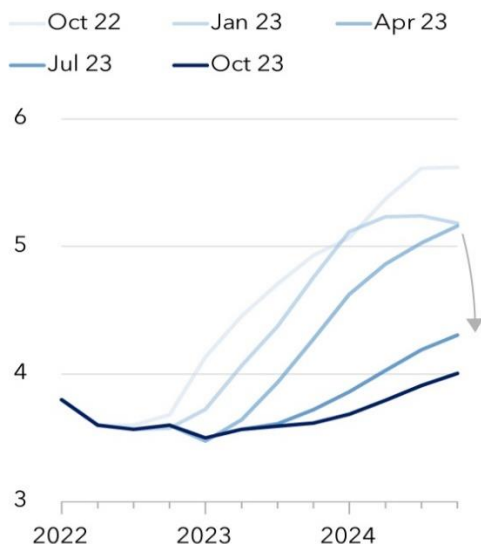
Як наслідок, прогнози все більше відповідають сценарію м'якої посадки, знижуючи інфляцію без серйозного спаду активності, особливо в Сполучених Штатах, де наш прогноз зростання безробіття зараз скромний, з 3,6 відсотка до 3,9 відсотка до 2025 року.

Brighter near-term outlook

The likelihood of a soft landing for the global economy including labor markets has increased.

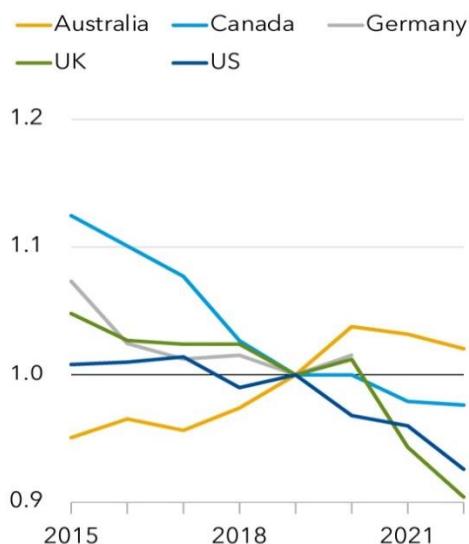
US unemployment outlook

(WEO forecasts; percent)

Earning dispersion

(top vs. bottom deciles; index; 2019=1)

Sources: Haver Analytics; OECD; Eurostat; US Bureau of Economic Analysis; IMF, World Economic Outlook; and IMF staff calculations.

Note: The right panel shows the ratio of the income of the top 90 percent to the income of the bottom 10 percent by each year, normalized to equal 1 in 2019. For example, in 2015, the 90-10 gap in Canada was 12 percent higher than in 2019.

IMF

Рис. 3.3. Безробіття та інші показники [54-55]

Але з'являються важливі розбіжності, через що активність у деяких регіонах значно нижча за прогнози до пандемії. Уповільнення більш виражене в країнах з розвинутою економікою, ніж у їхніх ринках, що розвиваються, і в країнах, що розвиваються. Серед країн з розвинутою економікою прогноз зростання в США було переглянуто вгору, зі стійким споживанням та інвестиціями, тоді як активність у євросоні була переглянута в бік зниження. Багато країн з ринковою економікою, що розвивається, також виявилися несподівано стійкими, за помітним винятком Китаю, який стикається зі зростаючими зустрічними вітрами через кризу нерухомості та ослаблення довіри.

Відновлення сфери послуг майже завершено, і високий попит, який підтримував економіку, орієнтовану на послуги, зараз пом'якшується.

Жорсткіші умови кредитування негативно впливають на ринки житла, інвестиції та активність, особливо в країнах з вищою часткою іпотечних кредитів із регульованою ставкою або де домогосподарства менш охочі чи здатні вкладати свої заощадження. У деяких країнах кількість банкрутств компаній зростає, хоча й на історично низькому рівні. Країни зараз перебувають на різних етапах свого циклу зростання: розвинуті економіки (крім Японії) знаходяться поблизу піку, тоді як деякі країни з ринковою економікою, що розвиваються, які почали цей крок раніше, як-от Бразилія та Чилі, вже почали послаблюватися.

Інфляція та економічна активність сформовані минулорічним шоком цін на сировинні товари. Економіки, які значною мірою залежать від російського імпорту енергоресурсів, спостерігали стрімке зростання цін на енергоносії та більш різке уповільнення. Перехід вищих цін на енергоносії відіграв значну роль у підвищенні базової інфляції в Єврозоні — на відміну від Сполучених Штатів, де тиск базової інфляції натомість відображає жорсткий ринок праці.

Незважаючи на ознаки пом'якшення, ринки праці в розвинутих економіках залишаються життєрадісними з історично низьким рівнем безробіття, що сприяє підтримці активності. Реальна заробітна плата наздоганяє, але є мізерні докази спіралі між заробітною платою та цінами. Крім того, у багатьох країнах відбулося різке — і довгоочікуване — стиснення розподілу заробітків, причому більша цінність гнучких і віддалених графіків роботи зменшила тиск на заробітну плату для високооплачуваних.

Незважаючи на те, що деякі з надзвичайних ризиків, наприклад серйозна банківська нестабільність, зменшилися з квітня, баланс залишається в бік зниження.

Криза ринку нерухомості в Китаї може посилитися, створивши складну політичну проблему. Відновлення довіри вимагає негайної реструктуризації забудовників, що перебувають у труднощах, збереження фінансової стабільності та усунення напруги в місцевих державних фінансах.

Якщо ціни на нерухомість у Китаї впадуть занадто швидко, баланси банків і домогосподарств погіршаться, що може призвести до серйозного

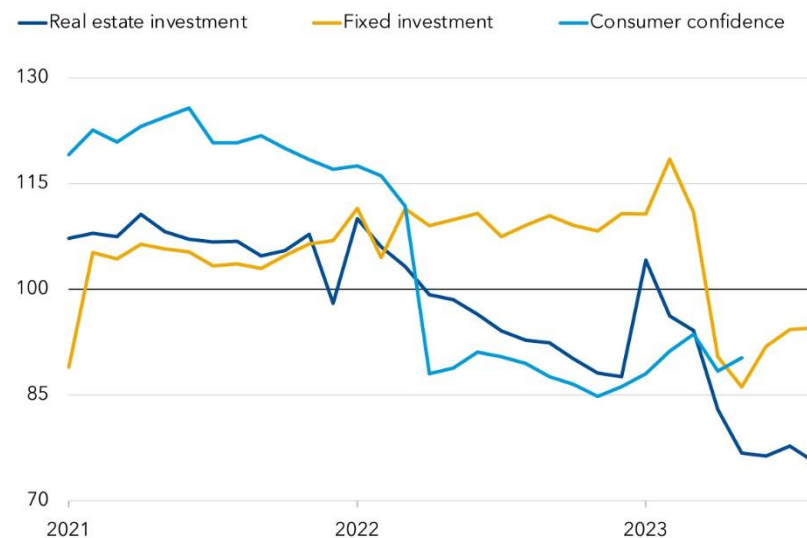
фінансового зростання. Штучна підтримка цін на нерухомість може тимчасово захистити баланси, але це витіснить інші інвестиційні можливості, скоротить нове будівництво та вплине на доходи місцевих органів влади через скорочення продажу землі. У будь-якому випадку, економіка Китаю повинна відійти від зростання, яке залежить від кредитів для сектора нерухомості.

China risk

Diminished consumer confidence and investment in the country poses significant risks for the global economy.

China nominal investment and consumer confidence

(index; investment: Dec 2019=100; consumer confidence: >100 optimistic)

Sources: National Bureau of Statistics of China; Haver Analytics; and IMF staff calculations.

IMF

Рис. 3.4. Аналіз ризиків Китаю в умовах дезінтеграції [54-55]

Тим часом ціни на сировину можуть стати більш нестабільними на тлі кліматичних і геополітичних потрясінь, що є серйозним ризиком для зниження інфляції. З червня по кінець вересня ціни на нафту зросли приблизно на 25 відсотків на тлі тривалого скорочення поставок ОПЕК плюс, Організації країн-експортерів нафти та окремих країн, що не є членами, а потім впали приблизно на 11 відсотків. Ціни на продукти харчування залишаються високими, і їх може ще більше вплинути через ескалацію війни в Україні, що завдасть ще більших труднощів багатьом країнам з низьким рівнем доходу. Геоелектронічна фрагментація також призвела до різкого збільшення розкиду цін на сировинні товари в регіонах, у тому числі на важливі корисні копалини. Це може створити

серйозні макроекономічні ризики, включно з кліматичними змінами, як ми показуємо в розділі 3 нашого останнього огляду світової економіки.

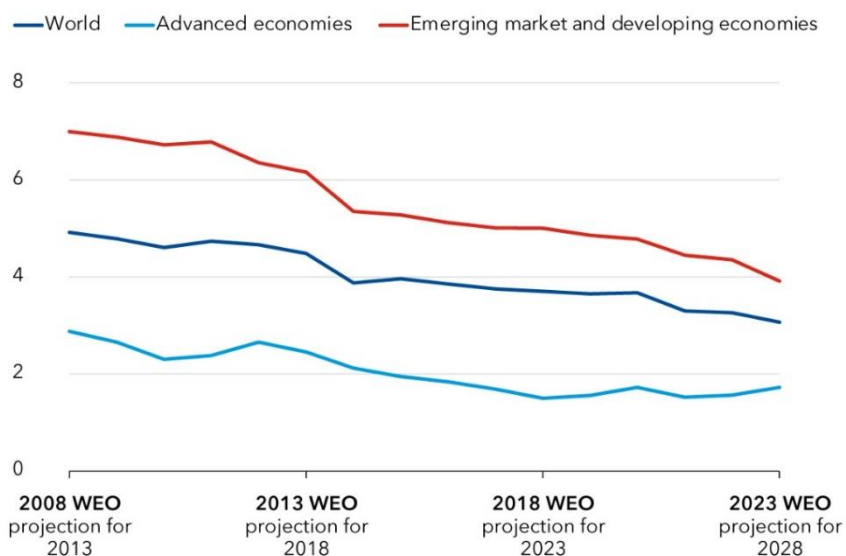
З нижчим зростанням, вищими процентними ставками та обмеженим фінансовим простором структурні реформи стають ключовими. Швидшого довгострокового зростання можна досягти за допомогою ретельної послідовності реформ, починаючи з реформ, спрямованих на управління, регулювання бізнесу та зовнішній сектор. Ці реформи першого покоління допомагають розблокувати зростання та зробити наступні реформи — чи то кредитних ринків, чи то для переходу на «зелений» — набагато ефективнішими.

Medium-term prospects dimming

The outlook for growth is weakening over time, especially for emerging market and developing economies.

Five-year-ahead growth projections

(real GDP, percent)

Sources: IMF, World Economic Outlook; and IMF staff calculations.
Note: 2008-2022 = April WEO forecast; 2023 = October 2023 WEO forecast.

IMF

Рис. 3.5. Економічний прогноз в середньостроковій перспективі [54-55]

Багатостороннє співробітництво може допомогти забезпечити досягнення країнами кращих результатів зростання. Країни повинні уникати впровадження політики, яка суперечить правилам Світової організації торгівлі та спотворює міжнародну торгівлю. Крім того, країни повинні захищати потік

найважливіших мінералів, необхідних для зміни клімату, і сільськогосподарських товарів. Такі «зелені коридори» допоможуть зменшити нестабільність і прискорять перехід до «зелених».

Нарешті, усі країни повинні запобігати геоекономічній фрагментації, яка перешкоджає просуванню до спільного процвітання. Замість цього вони повинні працювати над відновленням довіри до заснованих на правилах багатосторонніх систем, які підвищують прозорість і визначеність політики. Надійна глобальна фінансова система безпеки з добре забезпеченим ресурсами МВФ у центрі є важливою.

3.2. Основні перспективи глобальної економіки на 2024 рік в умовах фрагментаційних процесів.

М'яке зростання, падіння інфляції, нижчі відсоткові ставки, підйом ринку облігацій і добробут на виборах – ось ключові теми, які формуватимуть 2024 рік.

Наступного року економічне зростання, ймовірно, буде слабшим, ніж прогнозується. У більшості країн це пов'язано з постійним впливом більш жорсткої монетарної політики на реальну економіку (подовження термінів погашення боргу означає, що біль від вищих процентних ставок поширюється на довший період). У деяких розвинутих країнах це буде посилюватися через припинення позитивних потрясінь, які прискорили зростання цього року (зокрема, високий урожай у Бразилії та бум капіталовкладень в Індії). Відповідно, наші прогнози щодо ВВП нижчі за консенсус у всіх основних економіках і регіонах. Це особливо вірно для Європи, де наш прогноз щодо ВВП єврозони знаходиться в самому низу діапазону консенсусу.

Єврозона та Великобританія продовжуватимуть поступатися США. Частково це пояснюється тим, що європейській економіці довелося боротися з сильнішими зустрічними вітрами протягом останнього року, наслідки яких все ще позначаються: вищі ціни на енергоносії прискорюють структурний спад у деяких частинах європейської промисловості, і регіон більше вразливий до

цього. глобальний спад у виробництві цього року, наслідки якого тепер переливаються в послуги.

Але параметри політики також дуже різні. Фіскальна політика США була більш сприятливою, ніж у Європі, і навряд чи буде посилюватися в рік виборів. Навпаки, багатьом європейським урядам доведеться посилити фіскальну політику, щоб відповідати бюджетним правилам ЄС. Тим часом Європейський центральний банк і Банк Англії, схоже, збираються утримувати процентні ставки на піку довше, ніж у США (докладніше про це пізніше), а домогосподарства та компанії в Європі продовжуватимуть відчувати більший тиск від попередніх підвищення ставок, враховуючи тенденція до більш короткострокового боргу з фіксованою ставкою порівняно зі США.

Усе це означає, що євროзона та Велика Британія, ймовірно, зазнають (м'якої) рецесії на початку 2024 року, тоді як у США ймовірність рецесії лише 50:50. Одним із наслідків є те, що 2024 рік, ймовірно, стане ще одним роком, коли долар залишиться сильнішим, ніж очікує більшість аналітиків.

Великий сплеск інфляції закінчиться. Інфляційні цикли все ще значною мірою залежать від спотворень пропозиції, пов'язаних із пандемією. Це одна з причин, чому ми стверджували, що інфляційний страх після COVID більше схожий на інфляційний шок після Другої світової війни, ніж на інфляційний сплеск 1970-х років. З цього випливає, що в міру того як викривлення епохи пандемії зникають, інфляція продовжуватиме знижуватися. США продовжуватимуть лідирувати, чому частково сприятиме значне падіння компоненту житла ІСЦ, яке, як ми знаємо, відбудеться у 2024 році. Дійсно, ми вважаємо, що інфляція в США зрештою сповільниться швидше, ніж очікують офіційні особи ФРС. Але інфляція також знизиться в євроні, Великобританії та інших великих німецьких країнах. Щоб було зрозуміло, епоха, коли інфляція, як правило, була нижчою від цільових показників центрального банку і де домінували ризики дефляції, зараз міцно в дзеркалі заднього виду. Але 2024 рік, ймовірно, стане роком, коли базова інфляція нарешті повернеться до зони комфорту центральних банків на рівні близько 2%.

Процентні ставки впадуть (майже) всюди. Подібно до того, як ера дефляції була відправлена на смітник історії, так само була ера наднизьких процентних ставок. Однак уповільнення інфляції означає, що за інших рівних умов реальна монетарна політика почне посилюватися – саме в той момент, коли економіка слабшає. Відповідно, центральні банки в розвинутих економіках, швидше за все, послаблять політику. Той факт, що процес зниження інфляції є більш просунутим у США – і що, здається, є більша інституційна агресивність всередині ЄЦБ – свідчить про те, що ФРС, ймовірно, очолить цикл пом'якшення. Дійсно, ми вважаємо, що ставки в США, швидше за все, впадуть більше, ніж очікують ринки. Але ширша картина полягає в тому, що після найагресивнішого циклу жорсткості за чотири десятиліття 2024 рік, ймовірно, стане роком зміни процентних ставок у розвиненому світі. Окрім ФРС, ми очікуємо, що наступного року ЄЦБ, Банк Англії, Банк Англії, РБА, RBNZ і Ріксбанк знизять ставки, а прибутковість облігацій у розвинутих економіках впаде. Так само ми вважаємо, що більшість центральних банків ЕМ скоротять процентні ставки, хоча й дещо повільніше, ніж зараз очікують ринки. Усе це залишить Японію основним викидом – ми запланували одноразове підвищення процентних ставок у перші місяці наступного року, оскільки політики скористаються вузьким вікном, щоб вивести ставки з негативної території [19-23].

Циклічне відновлення, але структурна слабкість у Китаї. Китай завершить 2023 рік у період відновлення, зумовленого стимулами, яке триватиме до першої половини 2024 року. Це відбуватиметься за рахунок більшої фіскальної підтримки та зосереджено на звичайних секторах (зокрема, інфраструктурі). Витрати домогосподарств також, ймовірно, збільшаться, оскільки рівень заощаджень повернеться до рівня до пандемії. Однак структурні перешкоди зростають, оскільки економіка Китаю досягає меж своєї моделі зростання, орієнтованої на інвестиції. Демографія також погіршується швидше, ніж багато хто очікував. Це означає, що будь-яке циклічне відновлення швидко досягне межі нижчого потенційного зростання. Відповідно, на відміну від консенсусу,

ми очікуємо, що відновлення закінчиться до другої половини року, а зростання повернеться на слабшу лінію у 2025 році та пізніше.

Ентузіазм ШІ буде зростати. Ми вважаємо, що штучний інтелект має потенціал для значного зростання продуктивності, але знадобиться кілька років, щоб інфраструктура та процеси адаптувалися до цієї нової технології. Таким чином, більша частина пов'язаного прискорення зростання ВВП, швидше за все, відбудеться у 2030-х роках, а не в цьому десятилітті. Тим не менш, оптимізм щодо потенціалу штучного інтелекту, ймовірно, продовжить зростати наступного року. Більше того, навіть якщо переваги штучного інтелекту потрібен час, щоб поширитися в економіці, історія показує, що інвестори намагатимуться викристалізувати ці переваги заздалегідь. Ми вважаємо, що оптимізм штучного інтелекту продовжить підвищувати ціни на акції у 2024 році, особливо в США, допомагаючи індексу S&P 500 отримати ще один рік двозначної прибутковості [50].

Вибори в центрі уваги. Нарешті, його називають найбільшим роком для виборів в історії, коли виборці від Індонезії до Індії та США – і, ймовірно, Великої Британії – збираються голосувати протягом 2024 року. Хоча вибори домінують у циклах новин – і є джерелом потенційних короткострокових нестабільностей на фінансових ринках – їхня здатність мати стійкий вплив на траєкторію розвитку економіки, як правило, переоцінюється, не в останню чергу тому, що вплив більшості змін політики є невизначеним і часто переважає іншими факторами поза контролем уряду.

Зважаючи на це, гарантії мислення 1990-х років, коли існував широкий консенсус навколо проринкової та проглобалізаційної політики, поступилися місцем епосі більшої невизначеності. Найбільш чітко це відображено в розладі американо-китайських відносин, що лежить в основі розколу світової економіки. Результати президентських виборів в Америці наступного року не повернуть назад американсько-китайський розкол, але сформуєть форму, яку він набуде. За часів адміністрації Байдена фрактуризація розширилася й охопила такі сфери, як передача технологій, фінансові потоки та напівпровідники. Перемога Трампа

може призвести до повернення до більш вузької форми поділу, зосередженої головним чином на торгівлі. Крім того, існує ризик того, що США приймуть більш ізоляціоністський підхід за Трампа, що погіршить відносини з Європою. Це, у свою чергу, може послабити нинішній альянс США та Європи, який є основою відносного розміру та стійкості американського блоку. Розкол залишиться, але результат виборів у 2024 році матиме значний вплив на його розвиток.

Висновки до 3 розділу

М'яке зростання, падіння інфляції, нижчі відсоткові ставки, підйом ринку облігацій і добробут на виборах – ось ключові теми, які формуватимуть 2024 рік. Наступного року економічне зростання, ймовірно, буде слабшим, ніж прогнозується. У більшості країн це пов'язано з постійним впливом більш жорсткої монетарної політики на реальну економіку (подовження термінів погашення боргу означає, що біль від вищих процентних ставок поширюється на довший період). У деяких розвинутих країнах це буде посилюватися через припинення позитивних потрясінь, які прискорили зростання цього року (зокрема, високий урожай у Бразилії та бум капіталовкладень в Індії). Відповідно, наші прогнози щодо ВВП нижчі за консенсус у всіх основних економіках і регіонах. Це особливо вірно для Європи, де наш прогноз щодо ВВП єврозони знаходиться в самому низу діапазону консенсусу.

Вибори в центрі уваги. Нарешті, його називають найбільшим роком для виборів в історії, коли виборці від Індонезії до Індії та США – і, ймовірно, Великої Британії – збираються голосувати протягом 2024 року. Хоча вибори домінують у циклах новин – і є джерелом потенційних короткострокових нестабільностей на фінансових ринках – їхня здатність мати стійкий вплив на траєкторію розвитку економіки, як правило, переоцінюється, не в останню чергу тому, що вплив більшості змін політики є невизначеним і часто переважає іншими факторами поза контролем уряду.

ВИСНОВКИ

Низка потужних сил спричиняє фрагментацію. З поглибленням геополітичної напруженості питання національної безпеки стають серйозними для політиків і компаній, що, як правило, змушує їх побоюватися обміну технологіями або інтеграції ланцюгів постачання. Тим часом, хоча глобальна економічна інтеграція, яка відбулася за останні три десятиліття, допомогла мільярдам людей стати багатшими, здоровішими та продуктивнішими, вона також призвела до втрати робочих місць у деяких секторах і сприяла зростанню нерівності. Це, у свою чергу, розпалювало соціальну напругу, створюючи благодатний ґрунт для протекціонізму та посилюючи тиск з метою перенесення виробництва додому.

Незважаючи на те, що глобальна мережа фінансової безпеки допомогла впоратися з наслідками COVID і вторгнення Росії, її, безсумнівно, знову випробує наступний великий шок. Оскільки резерви розподілені нерівномірно, існує нагальна потреба розширити світові об'єднані ресурси, щоб застрахувати вразливі країни від серйозних потрясінь. Кредитний потенціал МВФ у розмірі майже 1 трильйона доларів зараз становить лише невелику частину загальної системи безпеки. Хоча самострахування через міжнародні резерви різко зросло для деяких країн, об'єднані ресурси, зосереджені на МВФ, зросли набагато менше, ніж самострахування, і помітно скоротилися відносно заходів глобальної фінансової інтеграції. Ось чому міжнародне співтовариство має посилити глобальну фінансову систему безпеки, в тому числі шляхом розширення доступності об'єднаних ресурсів у МВФ.

У спробі ввести якийсь порядок у заплутаність, теорії міжнародних відносин зазвичай називають трьома ярликами: лібералізм, конструктивізм і реалізм. Серед них лібералізм (який також називають ідеалізмом, особливо його критики) є найстарішим, за ним слідує реалізм, засновники та ранні прихильники якого протистояли своїм ідеалістичним (читай, з точки зору реалістів: наївним) колегам. Те, що суттєво відрізняє лібералів та інших від реалістів, так це їхній погляд на співпрацю та її ймовірність. Реалісти не перешкоджають співпраці, але

частіше за все, вони вважають, що несприятливі обставини будуть на заваді. Реалісти більше за інших скептично ставляться до можливостей держав співпрацювати заради спільного блага. Там, де ліберали наголошували б на шансах, притаманних економічній взаємозалежності та великих вигодах для кожного, а конструктивісти робили ставку на спільну ідентичність, реалісти зосереджувалися на загрозах і конкуренції. Таким чином, Ліга Націй була ліберальною ідеєю, тоді як її провал можна розглядати як ілюстрацію основних елементів реалістичних прогнозів. Конструктивізм, нарешті, є найновішою школою, яка дистанціюється як від позитивістської онтології лібералізму, так і від реалізму, натомість наголошуючи на актуальності соціальної конструкції та формування ідентичності в міжнародній політиці.

Однією з ключових проблем є збереження економічної нерівності, особливо в країнах, що розвиваються, які непропорційно постраждали від жорсткості монетарної політики в більш розвинутих економіках.

Глобальна пандемія коронавірусу COVID-19 мала серйозний негативний вплив на світову економіку. Протягом 2020 року світовий сукупний валовий внутрішній продукт (ВВП) впав на 3,4 відсотка. Щоб подати цю цифру в перспективу, світовий ВВП сягнув 84,9 трильйона доларів США у 2020 році – це означає, що падіння економічного зростання на 3,4 відсотка призведе до втрати економічного результату понад два трильйони доларів США. Однак світова економіка швидко оговталася від початкового шоку, знову досягнувши позитивного рівня зростання в 2021 році. Того року вона досягла 96,3 трильйона доларів США, і очікується, що вона продовжить зростати в наступні роки, хоча війна Росії в Україні з лютого 2022 року і його вплив на світову економіку може перешкоджати економічному зростанню. Тим не менш, у 2022 році світовий ВВП зріс більш ніж на три відсотки.

У Південній Азії, за прогнозами ООН, середнє зростання ВВП сповільниться з 5,6% минулого року до 4,8% цього року в результаті високих цін на продовольство та енергоносії, «жорсткості монетарної та фіскальної вразливості».

Але зростання в Індії, яка цього року, як очікується, випередить Китай як найбільш густонаселена нація у світі, очікується, що зростання залишиться високим на рівні 5,8%, дещо нижче за оцінені 6,4% у 2022 році, «оскільки вищі процентні ставки та глобальне уповільнення тиснуть на інвестиції та експорт», – йдеться у звіті ООН.

У Західній Азії країни-виробники нафти виграють від високих цін і зростання виробництва, а також від пожвавлення туризму, заявили в ООН. Але економіки, які не є виробниками нафти, залишаються слабкими «враховуючи посилення доступу до міжнародних фінансів і суворі фіскальні обмеження», і прогнозується, що середнє зростання в регіоні сповільниться з приблизно 6,4% у 2022 році до 3,5% цього року.

В ООН заявили, що Африка постраждала від «численних потрясінь, включаючи зниження попиту з боку ключових торговельних партнерів (особливо Китаю та Європи), різке підвищення цін на енергоносії та продукти харчування, швидке зростання вартості позик і несприятливі погодні явища».

Геополітична напруженість, стагнація у великих економіках, боргова криза та зміна клімату є ключовими факторами ризику, які можуть призвести до подальших збоїв у світовій економіці. Макроекономічні шоки можуть мати серйозний вплив на результати бізнесу, оскільки вони впливають на витрати виробництва, купівельну спроможність споживачів і потенціал ринку. Оскільки економічна невизначеність зберігається, компаніям необхідно оцінити стабільність свого бізнесу щодо майбутніх шоків і бути готовими до ряду макроекономічних сценаріїв.

Невизначеність розширює діапазон вірогідних результатів для глобальної економіки. Хоча базовий сценарій є найбільш імовірним із кількох можливих сценаріїв, базові прогнози зазвичай оточені невизначеністю. Оскільки ринкова волатильність і геополітична напруженість домінували в глобальному бізнес-середовищі після пандемії COVID-19 і війни в Україні, діапазон результатів для світової економіки розширився, зменшивши ймовірність базових прогнозів.

М'яке зростання, падіння інфляції, нижчі відсоткові ставки, підйом ринку облігацій і добробут на виборах – ось ключові теми, які формуватимуть 2024 рік. Наступного року економічне зростання, ймовірно, буде слабшим, ніж прогнозується. У більшості країн це пов'язано з постійним впливом більш жорсткої монетарної політики на реальну економіку (подовження термінів погашення боргу означає, що біль від вищих процентних ставок поширюється на довший період). У деяких розвинутих країнах це буде посилюватися через припинення позитивних потрясінь, які прискорили зростання цього року (зокрема, високий урожай у Бразилії та бум капіталовкладень в Індії). Відповідно, наші прогнози щодо ВВП нижчі за консенсус у всіх основних економіках і регіонах. Це особливо вірно для Європи, де наш прогноз щодо ВВП єврозони знаходиться в самому низу діапазону консенсусу.

Вибори в центрі уваги. Нарешті, його називають найбільшим роком для виборів в історії, коли виборці від Індонезії до Індії та США – і, ймовірно, Великої Британії – збираються голосувати протягом 2024 року. Хоча вибори домінують у циклах новин – і є джерелом потенційних короткострокових нестабільностей на фінансових ринках – їхня здатність мати стійкий вплив на траєкторію розвитку економіки, як правило, переоцінюється, не в останню чергу тому, що вплив більшості змін політики є невизначеним і часто переважає іншими факторами поза контролем уряду.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Філіпенко А. С. Міжнародна економічна інтеграція: сучасний теоретичний дискурс / А. С. Філіпенко // Науковий вісник Дипломатичної академії України. – 2016. – Вип. 23(3). – С. 54-61.
2. Чужиков В. І. Зона вільної торгівлі України та ЄС: аналіз потенційних наслідків / В. І. Чужиков // Стратегічні пріоритети. Серія : Економіка. – 2016. – № 1. – С. 106-111.
3. Поручник А. М. Національні інтереси України: економічна самодостатність у глобальному вимірі : монографія / А. М. Поручник. – К. : КНЕУ, 2008. – 352 с.
4. Ткаленко С. І. Єврорегіональне співробітництво України та ЄС / С. І. Ткаленко // Стратегія розвитку України. – 2015. – № 1. – С. 148-152.
5. Міжнародна економіка : навч. посіб. / За ред. Г. Е. Гронтковської ; Г. Е. Гронтковська, О. І. Ряба, А. М. Венцурик, О. І. Красновська. – К. : Центр учбової літератури, 2014. – 384 с.
6. Економічна енциклопедія: У трьох томах. Т.І. / Редкол.: С. В. Мочерний (відп. ред.) та ін. – К.: Видавничий центр «Академія», 2000. – 864 с.
7. Якубовський С.О. Процеси економічної дезінтеграції та їх моделювання / С. О. Якубовський // Вісник Міжнародного Слов'янського університету. Харків. Серія: економічні науки. – 2012. – Т. 15. – № 2 (15). – С. 3-8.
8. Заболотна М. Ф. Роль інтеграційних та дезінтеграційних процесів у сучасному світі / М. Ф. Заболотна // Науково-теоретичний і громадсько-політичний альманах «Грані». – 2015. – № 10/1. – С. 27-32.
9. Вільна енциклопедія «Вікіпедія». [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Інтеграція>.
10. Brexit: All you need to know about the UK leaving the EU. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bbc.com/news/uk-politics-32810887>.
11. Не Каталонія єдина: хто ще в Європі прагне незалежності. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dw.com/uk/не-каталонія-єдина-хто-ще-в-європі-прагне-незалежності/a-40778157>.

12. Незалежність Шотландії: скасувати чи відкласти? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://dt.ua/international/nezalezhnist-shotlandiyi-skasuvati-chi-vidklasti-250976_.html.
13. European Union. Official site. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://europa.eu/europeanunion/index_en.
14. Статистичні дані. Сайт EconomicData. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://economicdata.ru/union.php?menu=military-political-unions&un_id=-31&un_ticker=EU&union_show=economics.
15. Eurostat. Official site. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/nationalaccounts/data/database/>.
16. Filipenko, A. S. (2016), “Mizhnarodna ekonomichna integratsiya: suchasniy teoretichniy diskurs” [International economic integration: modern theoretical discus] Scientific Herald of the Diplomatic Academy of Ukraine, vol. 23(3), pp. 54-61.
17. Chuzhikov, V. I. (2016), “Zona vilnoyi trgovli Ukrayini ta ES: analiz potentsiynih naslidkiv” [Free Trade Area of Ukraine and the EU: Analysis of potential consequences] Strategic priorities. Series: Economics, vol. 1, pp. 106-111.
18. Poruchnik, A. M. (2008), “Natsionalni interesi Ukrayini: ekonomichna samodostatnist u globalnomu vimiri : monografiya” [National interests of Ukraine: economic self-sufficiency in the global dimension: monography]. Kyiv National Economic University, Kyiv, Ukraine.
19. Tkalenko, S. I. (2015), “Evroregionalne spivrobitnictvo Ukrayini ta ES” [Euro-regional cooperation between Ukraine and the EU] Strategy of development of Ukraine, vol. 1, pp. 148-152.
20. Grontkovska, G.E., Ryaba, O.I., Vencurik, A.M. & Krasnovska, O.I. (2016), Mizhnarodna ekonomika: navchalniy posibnik [International Economics: taught. manual]. Tsentr navchalnoyi literaturi, Kyiv, Ukraine.

21. Mocherniy, S.V. and others. (2000), *Ekonomichna encyklopediya: v trox tomah* [Economic Encyclopedia: In three volumes.]. Vidavnicliy tsentr “AkademIya”, Kyiv, Ukraine.
22. Yakubovskiy, S.O. (2012), “Protsesi ekonomichnoyi dezintegratsiyi ta yih modelyuvannya” [Processes of economic disintegration and their modeling] Herald of the International Slavic University. Kharkiv, Series: Economic Sciences, vol. 2(15), pp. 3-8.
23. Zabolotna, M.F. (2015), “Rol integratsiynih ta dezintegratsiynih protsesiv u suchasnomu sviti” [The role of integration and disintegration processes in the modern world] Scientific-theoretical and socio-political almanac “Grani”, vol. 10/1, pp. 27-32.
24. Wikipedia, the free encyclopedia (2017), available at: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Інтеграція> (Accessed 03 May 2018).
25. Brexit: All you need to know about the UK leaving the EU (2017), available at: <http://www.bbc.com/news/uk-politics-32810887> (Accessed 24 Apr 2018).
26. Not Catalonia is the only one: who else in Europe is striving for independence (2017), available at: <http://www.dw.com/uk/не-каталонія-єдина-хто-ще-в-європі-прагне-незалеж-ності/a-40778157> (Accessed 24 Apr 2018).
27. Independence of Scotland: cancel or postponement (2018), available at: https://dt.ua/international/-nezalezhnist-shotlandiyi-skasuvati-chi-vidklasti-250976_.html (Accessed 25 Apr 2018).
28. European Union. Official site (2018), available at: https://europa.eu/european-union/index_en (Accessed 24 Apr 2018).
29. Statistical data. EconomicData Site (2018), available at: http://economic-data.ru/union.php?menu=militarypolitical-unions&un_id=31&un_ticker=EU&un-ion_show=economics (Accessed 25 Apr 2018).
30. The collapse of the USSR (2015), available at: http://mtt.in.ua/ist-ukr_1985-1991_rozpad-srsr/ (Accessed 25 Apr 2018).

- 31.Eurostat. Official site (2018), available at: <http://ec.europa.eu/eurostat/web/-national-accounts/data/database> (Accessed 24 Apr 2018).
- 32.Lazaroïu G. Definition methodology for the smart cities model [Електронний ресурс]. / G. Lazaroïu // Energy. – Vol. 47. – Issue 1. – November 2012. – P. 326-332 Електронний ресурс. Режим доступу : <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0360544212007062>
- 33.Measuring the Information Society Report [Електронний ресурс]. // ITU. – 2016. – Режим доступу : <https://www.itu.int/en/ITUUD/Statistics/Documents/publications/misr2016/MISR2016-w4.pdf>.
- 34.World Urbanization Prospects. [Електронний ресурс] // UNO. – 2014. – Режим доступу : <https://esa.un.org/unpd/wup/Publications/Files/WUP2014-Highlights.pdf>.
- 35.Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development [Електронний ресурс]. // 2015 – Режим доступу : <https://sustainabledevelopment>.
- 36.Shaping smarter and more sustainable cities [Електронний ресурс]. // ITU. – 2016. – Режим доступу : http://wftp3.itu.int/pub/epub_shared/TSB/ITU-TTech-Report-Specs/2016/en/flipviewerxpress.html.
- 37.Caragliu A. Smart cities in Europe / A. Caragliu, C. Del Bo, P. Nijkamp // Journal of urban technology. – 2011. – №18. – С. 65–82.
- 38.Nam T. Conceptualizing smart city with dimensions of technology, people, and institutions [Електронний ресурс]. / T. Nam, T. Pardo // Proceedings of the 12th РОЗДІЛ 3. Місце України у процесах глобалізації та регіоналізації... 455
- 39.Annual International Conference on Digital Government Research.. – 2011. – Режим доступу : https://www.researchgate.net/publication/221585167_Conceptualizing_smart_city_with_dimensions_of_technology_people_and_institutions.

40. Albino V. Smart Cities: Definitions, Dimensions, Performance, and Initiatives [Електронний ресурс]. / V. Albino, U. Berardi, R. Dangelico // Journal of Urban Technology. □ Vol. 22 (1). – 2015. – Режим доступу : <http://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/10630732.2014.942092>.
41. Smart sustainable cities: An analysis of definitions [Електронний ресурс]. // ITU. – 2014. – Режим доступу : <http://www.itu.int/en/ITU-T/focusgroups/ssc/Pages/default.aspx>.
42. Цифровий порядок денний - 2020 [Електронний ресурс]. // «ХАЙ-ТЕК ОФІС УКРАЇНА». – 2016. – Режим доступу : https://issuu.com/mineconomdev/docs/digital_agenda_ukraine-v2__1_.
43. Pozdniakova A. SMART SUSTAINABLE CITIES: THE CONCEPT AND APPROACHES TO MEASUREMENT [Електронний ресурс]. / A. Pozdniakova // Acta Innovations. □ No 22. – 2017. – Режим доступу : <http://www.proakademia.eu/en/acta-innovations/publications/no-2017/no-22/420.html>
44. Bélissent J. Getting Clever About Smart Cities: New Opportunities Require New Business Models [Електронний ресурс]. / J. Bélissent // Forrester. – 2010. – Режим доступу : http://193.40.244.77/iot/wp-content/uploads/2014/02/getting_clever_about_smart_cities_new_opportunities.pdf.
45. ICT development index [Електронний ресурс]. // ITU. – 2017. – Режим доступу : <http://www.itu.int/net4/ITU-D/idi/2017/index.html>.
46. E-Government Development Index [Електронний ресурс]. // UNO. – 2016. – Режим доступу: <https://publicadministration.un.org/egovkb/en-us/Data/Country-Information/id/180-Ukraine>.
47. Умные и еще умней: какими инновациями могут похвастаться украинские города [Електронний ресурс]. // delo.ua. – 2016. – Режим доступу: <https://delo.ua/ukraine/umnye-i-esche-umnej-kakimi-innovacijami-mogutpohvastatsja-ukrai-326548/>.

- 48.Проект Розумне місто [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://www.rozumnemisto.org/index/>.
- 49.Aiyar, S, J Chen, C Ebeke, R Garcia-Saltos, T Gudmundsson, A Ilyina, A Kangur, T. Kunaratskul, S Rodriguez, M Ruta, T Schulze, G Soderberg and J Trevino (2023), “Goeconomic Fragmentation and the Future of Multilateralism”, IMF Staff Discussion Note SDN/2023/01.
- 50.Antras, P and D Chor (2022), “Global Value Chains”, in G Gopinath, E Helpman and K Rogoff (eds), Handbook of International Economics, Vol. 5, Elsevier.
- 51.Bagwell, K and R Staiger (eds) (2016), Handbook of Commercial Policy, Elsevier.
- 52.Fajgelbaum, P and A Khandelwal (2022), “The Economic Impacts of the US-China Trade War”, Annual Review of Economics 14: 205-228.
- 53.Freund, C, A Mattoo, A Mulabdic and M Ruta (2023), “Is US Trade Policy Reshaping Global Supply Chains?”, mimeo, International Monetary Fund.
- 54.IMF – International Monetary Fund (2023a), “Geopolitics and Financial Fragmentation: Implications for Macro-Financial Stability”, Chapter 3 in Global Financial Stability Report, April.
- 55.IMF (2023b), “Review of the Role of Trade in the Work of the Fund”, IMF Policy Paper No. 2023/013
- 56.IMF (2023c), “Goeconomic Fragmentation and Foreign Direct Investment”, Chapter 4 in World Economic Outlook, April 2023: A Rocky Recovery.
- 57.Sher, G, A F Presbitero, D Malacrino, A Mohommad and T Lan (2022), “Shocks, international trade, and diversification: Lessons from the pandemic”, VoxEU.org, 11 May.